

Nr 275.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa byggnadsfrågor m. m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; given Stockholms slott den 14 maj 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gösta Bagge.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 maj 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anholder chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa byggnadsfrågor m. m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde samt anför härom följande.

1. Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka. Uppsala domkyrkas yttre befinner sig i ett synnerligen bristfälligt skick. I avvaktan på en genomgripande restaurering ha under de senare åren omfattande skyddsarbeten måst vidtagas på domkyrkans ytterdelar för avhjälpande av skador, som in-

neburit fara för människor och risk för byggnadsverkets bestånd. Sålunda medgavs åren 1938 och 1939, att för ändamålet finge disponeras sammanlagt högst 284,600 kronor, huvudsakligen ur förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. År 1941 anvisades slutligen ett reservationsanslag av 208,000 kronor under rubriken Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 under åttonde huvudtiteln (propositionen 1941: 63, riksdagens skrivelse 1941: 200).

Sistnämnda anslag avsåg huvudsakligen ombyggnad av strävsystemet ovan sidoskeppstaken på domkyrkans södra fasad samt över gesimsen på kleristoriemuren på samma sida jämte fogningsarbete på denna mur. Därjämte var anslaget avsett för utförande av vissa restaureringsarbeten, för vilkas verkställande de tidigare anvisade medlen icke räckt till, nämligen rivning av kontrefortavtäckningar, nedtagning av vattenutkastare och fogrensningsarbete. Vidare inbegreps försöksbehandling av kapellkransens taklist.

Domkapitlet i Uppsala har nu i skrivelse den 17 februari 1943 framhållit, att vid västfasaden risk föreligger för att tid efter annan lossnande cementpartier av större eller mindre tyngd falla ned. Hittills har man försökt förebygga dessa risker genom att knacka över cementpartierna och nedtaga lösa stycken. Denna metod har emellertid icke lämnat betryggande resultat och blir i längden ganska dyrbar, då överknackning måste göras varje år till en kostnad av 3,000 à 4,000 kronor varje gång, eftersom nya stycken lossna efter varje köldperiod.

Av handlingarna inhämtas, att betongpartierna förete sprickor, som ofta äro djupgående. Frysning i sprickorna utvidgar dessa och ökar faran för att betongstycken skola falla ned. Sålunda finnas blockdelar, som endast genom inspanning mellan andra block stanna i sitt läge. Ofta äro dylika block bärande baser och alltså särskilt utsatta för påfrestning. Vidare äro tegelmurarna mättade av fukt och skadas också vid frysning.

Domkapitlet framhåller, att domkyrkans huvudportal är belägen mellan de båda västvalven och att ifrågakvarande parti följaktligen är av särskild vikt ur säkerhetssynpunkt. Det har efter upprepade och ingående undersökningar genom fackmän visat sig ofrånkomligt att vidtaga särskilda och mera effektiva skyddsåtgärder för denna del av domkyrkans exteriör. Den mest effektiva åtgärden vore givetvis att avspärra västportalen, men en dylik åtgärd anses icke möjlig, då den andra portalen, den södra, är fullkomligt otillräcklig, särskilt vid kyrkans utrymning efter gudstjänsternas slut. Domkapitlet förordar därför utvägen att uppföra ett cirka 26 meter långt, 6 meter brett och 5 meter högt skyddstak av trä mellan västportalen och den stora fritrappan väster om kyrkan samt avspärra västra hälften av platsen kring domkyrkan genom ett enkelt stängsel. Förslag härtill har uppgjorts av arkitekten N. Friberg i samråd med professorn H. Kreüger och länsarkitekten J. Curman. Kostnaden har beräknats till 16,076 kronor.

Byggnadsstyrelsen har på domkapitlets förfrågan förklarat sig icke ha något att erinra mot förslaget eller kostnadsberäkningen.

Domkapitlet anför, att domkapitlet ej av egna medel kan bekosta de ifrågavarande skyddsanordningarna. Det har emellertid visat sig möjligt att trots prisstegringar kunna göra en del besparingar på det för budgetåret 1940/41 anvisade anslaget till skyddsarbeten. Av anslaget har nämligen ett belopp av närmare 17,500 kronor ännu icke förbrukats. Domkapitlet anhåller således, att domkapitlet måtte få för uppförande av skyddstaket disponera erforderligt belopp av det oförbrukade överskottet utan hinder därav, att skyddstaket ej ingår i de arbeten, för vilkas utförande anslaget har anvisats. Anslaget torde därför böra få disponeras även under budgetåret 1943/44.

Det är tydligt, att åtgärder måste vidtagas för att avlägsna de risker för besökare av Uppsala domkyrka, som söndervittringen av vissa byggnadspartier ovanför huvudportalen innebära. Då frågan om en varaktig restaurering icke nu kan avgöras, måste en provisorisk skyddsanordning vidtagas. Att en sådan åtgärd som det av fackmännen föreslagna arrangemanget med skyddstak och avspärrning genom stängsel måste tillgripas är beklagligt men torde under nuvarande förhållanden icke kunna undvikas. Mot kostnadsberäkningen har jag ingen erinran att framställa. Såsom av det föregående framgår, kunna de erforderliga medlen, cirka 16,100 kronor, tagas ur befintlig reservation, omkring 17,500 kronor, på det för budgetåret 1940/41 beviljade reservationsanslaget till skyddsarbeten å domkyrkan. Därest riksdagens samtycke till medelsanvändningen erhålles, torde Kungl. Maj:t böra framdeles medgiva, att av förefintlig behållning på anslaget ett belopp av högst 16,100 kronor må användas för uppförande av ifrågavarande skyddstak och stängsel samt att anslaget må för detta ändamål disponeras jämväl under budgetåret 1943/44.

Departement-
schefen.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att av förefintlig behållning å det på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 under åttonde huvudtiteln anvisade reservationsanslaget till vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka ett belopp av högst 16,100 kronor må användas på sätt jag i det föregående förordat.

2. Fullföljande av universitetsbibliotekets i Uppsala om- och tillbyggnad m. m. Till ifrågavarande ändamål anvisades på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 671,000 kronor, varav ett belopp av 455,000 kronor avsåg utförande av den s. k. tredje etappen av om- och tillbyggnadsarbetena vid biblioteket, vilken åsyftar att bereda bättre lokaler för låneexpeditionen och det inre tjänstearbetet genom sammanförande av de nu spridda, olika tjänstelokalerna till bibliotekshusets mittparti m. m. Enligt propositionen 1941: 57, vari anslaget begärdes, borde de tidigare till 410,000 kronor beräknade kostnaderna för utförandet av den

tredje etappen dåmera — enligt vad som inhämtats från byggnadsstyrelsen — beräknas till 475,000 kronor, varav emellertid 20,000 kronor redan anvisats i form av anslag till uppgörande av byggnadsplaner och dylikt.

I skrivelse den 29 mars 1943 har *byggnadsstyrelsen*, som bedriver ifrågasvarande byggnadsföretag i egen regi, meddelat, att de i tredje etappen ingående arbetena icke kunna slutföras för den beräknade kostnadssumman 455,000 kronor. Styrelsen erinrar, att, sedan kostnaderna för byggnadsföretaget beräknades i början av år 1941, priserna på byggnadsmaterialier och arbeten icke oväsentligt stegrats, varjämte arbetena på grund av beslut i anledning av kungörelsen den 19 juni 1942 om arbetsförmedlingstvång för byggnadsverksamhet m. m. fördyrats genom att tillräcklig arbetskraft icke kunnat erhållas och byggnadstiden härigenom blivit förlängd. Till följd härav kommer för byggnadsföretaget att uppstå en merkostnad, som styrelsen beräknat till omkring 45,000 kronor, motsvarande omkring 10 procent av de beräknade kostnaderna. Styrelsen framhåller, att kostnadsstegringen å byggnadsföretag sedan tidpunkten för anslaget beviljande uppgår till cirka 20 procent.

På grund härav och med hänvisning till innevarande års riksdags beslut (skrivelsen nr 30) i anledning av statsverkspropositionen (kapitalbudgeten, bilaga 4, punkt 54) har byggnadsstyrelsen hemställt, att 45,000 kronor måtte ställas till styrelsens förfogande till bestridande av merkostnader för om- och tillbyggnadsarbetena i universitetsbiblioteket.

Departementschefen.

På tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisades på kapitalbudgeten under rubriken Oförutsedda utgifter till Statens affärsverksfonder, statens allmänna fastighetsfond och fonden för förlag till statsverket ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor. Detta anslag var avsett att möjliggöra, att entreprenader skulle kunna anpassas efter inträffande prisstegringar. Såsom av byggnadsstyrelsen erinrats, har årets riksdag medgivit, att detta anslag får användas även för täckande av merkostnader, som uppstå genom att byggnadsföretag till följd av bristen på arbetskraft och material måste uppdelas i etapper. Anslaget är emellertid ej avsett att anlitas för oförutsedda utgifter av den art, varom här är fråga. Under sådana omständigheter synes det lämpligast, att ett tilläggsanslag för bestridande av merkostnaderna för utförande av den tredje etappen av om- och tillbyggnadsarbetena vid universitetsbiblioteket äskas av riksdagen. Mot det av byggnadsstyrelsen begärda beloppet, 45,000 kronor, har jag intet att invända. Jag erinrar om att ifrågasvarande byggnadsarbeten beräknats vara färdiga denna vår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fullföljande av universitetsbibliotekets i Uppsala om- och tillbyggnad m. m.* för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av ..... kronor 45,000.

3. Utförande av vissa underhållsarbeten vid serafimerlasarettet.

Enligt avtal av den 30 juni 1937 mellan Kungl. Maj:t och kronan å ena sidan och direktionen över serafimerlasarettet såsom företrädare för stiftelsen serafimerlasarettet å andra sidan rörande statens övertagandé av driften av serafimerlasarettet har stiftelsen till Kungl. Maj:t och kronan utan avgift upplåtit sin fastighet nr 8 i kvarteret Pilträdet i Stockholm. Jämlikt § 5 i avtalet svarar Kungl. Maj:t och kronan för underhåll och brandförsäkring av fastigheten intill dess lasarettets verksamhet flyttas till annan sjukvårdsinrättning. Ehuru fastigheten alltjämt tillhör stiftelsen, anvisas det årliga underhållsanslaget på karolinska sjukhusets delfond av statens allmänna fastighetsfond. Frånsett vissa till särskilda ändamål anvisade medel har det årliga underhållsanslaget sedan budgetåret 1938/39 utgjort 50,000 kronor. I sina petita för budgetåret 1943/44 har direktionen för karolinska sjukhuset — under åberopande av att detta anslag visat sig otillräckligt för utförande av erforderliga underhållsarbeten på fastigheten och att åtgärder för avhjälpande av påsynade brister därför måst uppskjutas år från år — hemställt, att anslaget måtte höjas till 65,000 kronor. Med bifall till vad som i detta hänseende föreslagits i propositionen nr 71 har innevarande års riksdag för ifrågavarande ändamål anvisat ett belopp av 60,000 kronor.

Direktionen för karolinska sjukhuset har därefter i en den 15 april 1943 inkommen skrivelse hemställt om anvisande av ett särskilt anslag för utförande av vissa jämförelsevis mera betydande reparationsarbeten, för vilka det årliga underhållsanslaget ansetts icke böra anlitas. På grund av arbetenas delvis brådskande natur har direktionen ansett önskvärt, att anslaget anvisas redan för innevarande budgetår. Det äskade beloppet, 32,000 kronor, avser följande arbeten:

1. Reparation av tre hissar	kronor	12,500
2. Vissa reparationsarbeten inom f. d. neurokirurgiska avdelningen	»	10,000
3. Utbyte av economiser i värmecentralen	»	9,500
	Summa kronor	32,000.

Beträffande möjligheterna att bekosta utförandet av reparationerna med anlitage av det på fastighetsfondens stat uppförda anslaget till reparations- och underhållskostnader m. m. har *direktionen* anfört följande.

Återstoden av underhållsanslaget för budgetåret 1942/43, den 1 mars 1943 utgörande 21,659 kronor, jämte från föregående år kvarstående 589 kronor torde icke förslå såväl till utförande av alla de reparationsarbeten, vilka påsynats under de senaste åren, men av brist på medel icke kunnat utföras som till löpande utgifter för fastighetens vård under återstoden av budgetåret. Tillräckliga medel för de här ifrågavarande, såsom synnerligen angelägna betecknade reparationerna finnas sålunda icke disponibla. Underhållsanslaget för

nästa budgetår bör reserveras för omedelbart utförande av de reparationer, varav behov kan uppkomma under sistnämnda budgetår. Ett uppskjutande av behövt underhåll är oekonomiskt.

I fråga om de i framställningen avsedda reparationsarbetena inhämtas av handlingarna följande.

1. **R e p a r a t i o n a v h i s s a r.** Med anledning av vad som framkommit vid vederbörlig besiktning av lasarettets hissar har yrkesinspektionen ålagt lasarettet att utbyta vissa elektriska ledningar i hisschakt och maskinrum samt pådragsapparater med tillhörande ledningar inom medicinska kliniken ävensom vissa pådragsapparater med tillhörande ledningar inom kirurgiska kliniken. *Direktionen* har för utbytena begärt ett anslag av 12,500 kronor. *Byggnadsstyrelsen* har förklarat sig icke ha något att erinra mot den angivna kostnaden.

2. **R e p a r a t i o n e r m. m. i n o m f. d. n e u r o k i r u r g i s k a a v d e l n i n g e n.** Av 1941 och 1942 års riksdagar anvisades anslag för omändring av ögonklinikbyggnaden vid serafimerlasarettet till neurokirurgisk klinik. Därvid var avsikten, att den neurokirurgiska avdelningens dåvarande lokaler sedermera skulle disponeras för utvidgning av kirurgiska kliniken. Överflyttningen av neurokirurgiska avdelningen till de nya lokalerna i f. d. ögonklinikbyggnaden har skett den 1 mars 1943.

Direktionen har anfört, att i den vårdavdelning och den operationsavdelning, som disponerats av den neurokirurgiska avdelningen inom kirurgiska kliniken, vissa välbehövliga reparationer uppskjutits i avbidan på de nya lokalernas färdigställande. Det måste anses synnerligen angeläget, att de erforderliga reparationerna få utföras, innan kirurgiska kliniken övertager de utrymda lokalerna. En del smärre, av den ändrade verksamheten betingade ändringar i ett par rum böra i samband därmed utföras. Kostnaderna för arbetena äro beräknade till omkring 10,000 kronor.

Av handlingarna framgår, att de ifrågavarande arbetena avse omläggning och lagning av golv, sanitära installationer, målningsarbeten, diverse snickeri-, murnings- och maskinarbeten, utbyte av en större linoleummatta m. m. Kostnaderna sammanhånga delvis med att vissa rum skola erhålla annan användning än tidigare. Den beräknade kostnaden för arbetena uppgår till 9,652 kronor 65 öre.

Byggnadsstyrelsen har vid besiktning på platsen funnit arbetena erforderliga och har förklarat sig icke ha något att erinra mot den angivna kostnaden.

3. **U t b y t e a v e c o n o m i s e r.** *Direktionen* har anfört, att tuberna i den i värmecentralen befintliga, vid nybyggnaden år 1929 insatta economiseranläggningen, vari värmets i avgaserna från ångpanneeldstäderna i stor utsträckning tillgodogöres, har gått läck. En undersökning har visat, att även kärlväggarna i economisern förete betydande frätskador. En vanlig reparation anses på grund av den korta tid, varmed ett utbyte av apparaturen därigenom skulle kunna uppskjutas, bli oekonomisk. Economisern beräknas spara ungefär 5 procent bränsle. Kostnaden för utbytet blir enligt anbud 8,900 kronor, vartill komma rivnings- och murningskostnader för omkring 600 kronor. Vid nuvarande höga bränslepriser kan beräknas, att kostnaden för utbyte av economiseranläggningen inbesparas på ett år.

Byggnadsstyrelsen har hänvisat till ett yttrande av styrelsens värmetekniska sakkunnige och tillstyrkt antagande av nyssnämnda anbud. *Den sakkunnige* har ansett en ny economiser böra anskaffas.

Den starka anfrättningen av economisern torde åtminstone i viss mån bero på att förlusten av vatten från economisersystemet varit anmärkningsvärt stor. Denna ständigt upprepade tillförsel av kallt, syrehaltigt vatten ökar i hög grad förutsättningarna för frätning. Vattenförlusten torde i icke ringa mån bero på att den fria vattenytan i den som expansionskärl för economisersystemet tjänstgörande varmvattenberedaren är så stor och har en starkt varierande temperatur. Vattenförlusten bör kunna betydligt nedbringas genom att anordna ett särskilt expansionskärl, som placeras så högt att varmvattenberedaren ständigt är helt fylld med vatten, och denna åtgärd bör därför vidtagas.

De nu ifrågasatta byggnadsåtgärderna, vilkas behövlighet vitsordats av byggnadsstyrelsen, äro i och för sig av den natur, att de bort bestridas av det under allmänna fastighetsfondens stat anvisade reparations- och underhållsanslaget. Detta synes emellertid under senare år ha varit väl knappt tilltaget i förhållande till anslagsbehovet, med påföljd att lasarettbyggnadernas underhåll synes ha måst i viss mån eftersättas. Serafimerlasarettets reparations- och underhållsanslag har visserligen från och med nästa budgetår höjts med 10,000 kronor till 60,000 kronor, men direktionen för karolinska sjukhuset har sett sig ur stånd att bestrida de nu ifrågavarande större reparationsarbetena med anlitanande av nämnda anslagsmedel. Det synes mig med hänsyn till i ärendet upplysta förhållanden nödvändigt att tillmötesgå direktionens hemställan om anvisande av ett särskilt anslag av 32,000 kronor för utförande av berörda arbeten. Anslaget torde böra uppföras såsom reservationsanslag under åttonde huvudtiteln för nästa budgetår.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Vissa underhållsarbeten* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag*
av ..... kronor 32,000.

Departement-
schefen.

4. Ombyggnad av paviljong I vid akademiska sjukhuset i Uppsala.
Åren 1941 och 1942 anvisades anslag till uppförande av nybyggnad för kvinnokliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala. Detta byggnadsföretag har nu aktualiserat frågan om beredande av bättre lokaler för ögonkliniken genom att denna skulle få övertaga kvinnoklinikens hittillsvarande lokaler i den av de båda klinikerna gemensamt disponerade byggnaden, den s. k. paviljong I. Tillika har föreslagits, att i de ledigblivande lokalerna skulle provisoriskt inrymmas en centraltandpoliklinik. Vidare föreligger till behandling förslag om ändrad form för Uppsala läns landstings deltagande i finansieringen av kostnaderna för nybyggnader vid sjukhuset.

A. O m b y g g n a d s f r å g a n.

Den gynekologisk-obstetriska kliniken och ögonkliniken vid akademiska sjukhuset inflyttade år 1904 i de då nyuppförda och för sin tid tillfredsställande lokalerna i paviljong I. Den stora om- och tillbyggnaden vid sjukhuset under åren 1919—1926 berörde icke dessa kliniker. Den under årens lopp alltmer ökade tillströmningen till klinikerna medförde emellertid överbeläggning och svårigheter såväl för undervisningen som för sjukvården. Sjukhusledningen sökte åren 1926 och 1928 bereda klinikerna lättnad genom att åt dem upplåta vårdplatser på andra avdelningar, därvid ögonkliniken tilldelades 11 platser i en annan avdelning. Dessa åtgärder visade sig emellertid snart nog otillräckliga. Efter utredning kom medicinska fakulteten till den uppfattningen, att olägenheterna icke kunde undanröjas med mindre än att en helt ny kvinnoklinik uppfördes, varigenom möjlighet skulle öppnas att bereda även ögonkliniken bättre lokaler genom att hela paviljong I finge disponeras av denna klinik.

Beträffande bristerna hos de nuvarande lokalerna för ögonkliniken anförde *medicinska fakulteten* i skrivelse den 23 oktober 1933 bland annat.

Platsantalet på ögonklinikens sjuksalar, som från början varit 12, hade mycket snart ökats till 16 genom tätare beläggning av salarna, men på 1920-talet visade sig detta platsantal vara otillräckligt, så att kliniken så gott som ständigt var belagd med sängar även i korridoren. För att bereda tillfällig lättnad i denna överbeläggning upplåts år 1926 två rum och 1928 ytterligare ett rum i en annan paviljong, så att ögonkliniken erhöll ett tillskott av 11 sängplatser. Denna provisoriska anordning hade sedan dess varit rådande. Ögonavdelningen hade sålunda tillgång till sammanlagt 27 sals- och 2 halvanskilda platser. Detta platsantal hade visat sig någorlunda väl motsvara behovet.

Om också antalet platser sålunda kunde sägas vara ungefär tillräckligt, vore den nuvarande provisoriska anordningen dock ur flera andra synpunkter mycket otillfredsställande.

Den egentliga klinikens båda sjuksalar, avsedda och tillräckliga för vardera 6, gäve otillräckligt utrymme för 8 patienter. Isoleringsmöjlighet saknades helt och hållet på denna sjukavdelning.

En avsevärd olägenhet utgjorde patienternas förläggande i två skilda byggnader utan övertäckt förbindelsegång. Då den andra paviljongen saknade såväl operationsavdelning som varje utrustning för ögonundersökningar, vore det dels endast undantagsvis möjligt att där inlägga operationsfall, dels måste patienterna från denna paviljong för varje mera ingående undersökning förflyttas till den egentliga kliniken. Denna, som vore belägen i tredje våningen, saknade dessutom hiss.

En omfattande och viktig del av den sjukvårdande verksamheten på kliniken utgjorde den operativa behandlingen av grå starr och glaukom. Med hänsyn till infektionsrisken vore det av stor vikt att kunna vårda dessa »rena» operationsfall i särskilda smärre sjukrum på 2—3 sängar och att hålla dessa rum fria ej blott från patienter med infektiösa ögonsjukdomar, utan även

från patienter med infektioner inom andra organ, framför allt de övre luftvägarna. Därjämte hade de i regel ålderstigna starr- och glaukumpatienterna behov av större lugn och ro än vad de stora sjuksalarna kunde erbjuda. Den nuvarande ögonavdelningens lokaler vore i dessa avseenden ej tillfredsställande.

Beträffande kliniken undersöknings- och mottagningsavdelning gjorde sig behovet av utvidgning och modernisering ännu mera gällande.

Under ögonklinikens första år, då antalet besökande på polikliniken uppgick till endast ett eller ett par tusen per år, vore utrymmena i mottagnings- och undersökningsrum utan tvivel fullt tillräckliga ej blott för poliklinikens, utan även för undervisningens och de rent vetenskapliga arbetenas behov. Patientantalet hade emellertid visat en stadig ökning; 1910 hade det utgjort cirka 1,900, 1932 hade det utgjort 5,789. För en så stark tillströmning av hjälpsökande vore ej de ursprungliga utrymmena längre tillräckliga.

Under de gångna årtiondena, sedan kliniken togs i bruk, hade dessutom undersökningsmetoderna inom oftalmiatriken utvecklats i betydande grad. Ett flertal värdefulla nya metoder hade under denna tidrymd tillkommit. För det rationella bedrivandet av ögonsjukvård krävdes numera en avsevärt rikhaltigare, men därmed också mera skrymmande instrument- och apparaturutrustning. Den ökade tillströmningen av studerande hade fört med sig ytterligare behov av utrymme i undersökningslokalerna.

För att åstadkomma bättre arbetsförhållanden i dessa lokaler hade också vidtagits provisoriska åtgärder. År 1929 inreddes det dittills av överläkaren disponerade rummet till mörkt undersökningsrum, och det gamla, knappt mer än hälften så stora mörkrummet blev arbetsrum för överläkaren. Följande år inreddes på byggnadens vind ett laboratorium för oftalmologisk-optiska och fotografiska undersökningar. Sommaren 1933 hade även överläkarens arbetsrum utrymmts för att bereda polikliniken ett nytt undersöknings- och operationsrum.

Tröts dessa åtgärder voro poliklinikens lokaler alltjämt i hög grad otillfredsställande. Särskilt ogynnsamt vore poliklinikens läge 2 trappor upp utan hissanordning, enär patienterna till mycket stor del utgjordes av mer eller mindre orkeslösa äldre. Till polikliniken hänvisades för konsultation talrika patienter från sjukhusets andra avdelningar, främst den medicinska, och dessa patienter måste mycket ofta bäras till och från ögonavdelningen.

De till sjukvårdens fromma vidtagna anordningarna hade på ett mycket kännbart sätt måst inkräkta på de för vetenskapliga undersökningar avsedda och behöfliga utrymmena. Den oftalmiatriska kliniken kunde därför med nuvarande lokalförhållanden endast med svårighet fylla sin uppgift att ej blott tillgodose ögonsjukvårdens och den oftalmiatriska undervisningens behov, utan även bereda de anställda läkarna möjlighet att bedriva forskningsarbete.

Med anledning av de särskilt svåra förhållandena på den gynekologiska avdelningen anvisade 1934 års riksdag (jfr propositionen 1934: 156 och riksdagens skrivelse 1934: 304) anslag för uppförande av en nybyggnad för denna avdelning. Av statsfinansiella skäl fick frågan om nybyggnad även för barnbördsavdelningen anstå. För en dylik nybyggnad anvisades sedermera som nämnts anslag av 1941 och 1942 års riksdagar (jfr propositionen 1941: 164 och riksdagens skrivelse 1941: 201).

Frågan om anordnande av bättre lokaler för ögonkliniken har utretts av *kommitterade*, som år 1942 tillsatts av det större akademiska konsistoriet i Uppsala och landstinget. De kommitterade ha övervägt olika möjligheter, bland annat uppförande av nybyggnad för kliniken. Från landstingets sida har framhållits önskvärdheten av att i samband med denna lokalfrågas ordnande även sörjdes för anordnandet av lokaler för en centraltandpoliklinik. De kommitterade ha också måst taga hänsyn till att den uppgjorda generalplanen för sjukhuset innefattar förläggning av nya byggnader på platsen för paviljong I. De avgörande omständigheterna ha emellertid blivit det statsekonomiska läget samt bristen på arbetskraft och byggnadsmaterial. De kommitterade ha därför föreslagit endast en partiell ombyggnad av paviljongen, innebärande att bottenvåningen iordningställes för ögonpolikliniken, att i den övriga delen av byggnaden endast alldeles nödvändiga förbättringar vidtagas, såsom omläggning av värmesystemet och insättande av hiss, samt att en centraltandpoliklinik provisoriskt inrymmes i de av ögonpolikliniken ej upptagna delarna av bottenvåningen. Planen förutsätter, att ytterligare om- och tillbyggnadsarbeten framdeles komma till utförande. Totalkostnaden för de nu ifrågasatta åtgärderna beräknas till 348,000 kronor, varav landstinget skulle betala hälften.

Beträffande behovet av bättre lokaler för ögonkliniken inhämtas av handlingarna bland annat följande.

De tidigare framhållna olägenheterna äro alltjämt bestående. Från landstingets sida har också framställts klagomål över den långa väntetiden för patienter på sjukhusets polikliniker. Icke minst berättigade äro dessa klagomål i fråga om ögonpolikliniken, där de trånga lokalerna lagt hinder i vägen för förbättringar.

Beträffande storleken av de för ögonkliniken erforderliga lokalerna har anförts.

Platsantalet på vårdavdelningen behöver göras endast obetydligt större än vad som beräknades år 1933 (omkring 30 platser). Visserligen har behovet av vårdplatser i landet för ögonsjuka stigit betydligt under de gångna åren, men inom de främmande län, som förut tillhört det normala upptagningsområdet för Uppsalakliniken, ha nya ögonavdelningar upprättats, varigenom tillströmningen till Uppsalakliniken kommit att bli jämförelsevis konstant. År 1941 utgjorde antalet intagna patienter 434 och antalet nyinskrivna på polikliniken 5,771. Det nuvarande behovet av platser kan angivas till 33—35 platser på allmän sal samt 2—3 enskilda eller halvenskilda rum. Detta platsantal torde med all sannolikhet vara tillräckligt för en jämförelsevis lång tid framåt.

De kommitterade ha bland annat anført.

De kommitterade, som på platsen tagit del av förhållandena, vitsorda till fulla de betydande svårigheter, som för närvarande råda för ögonavdelningen, och vilja starkt understryka önskvärdheten av att förbättrade förhållanden beredas för avdelningen.

Landstingets sjukvårdsutskott har erinrat därom, att en centraltandpoliklinik för länet skall vara upprättad före den 1 januari 1946 och vara förlagd till akademiska sjukhuset, samt framhållit, att lokaler för denna poliklinik lämpligen borde anordnas i samband med förbättringen av ögonavdelningens lokaler.

De kommitterade ha under sina överläggningar upptagit till närmare granskning i huvudsak följande tre byggnadsförslag:

1. Ombyggnad av det hus, där barnbörds- och ögonavdelningarna för närvarande äro inrymda, den s. k. paviljong I. Lokaler för centraltandpoliklinik skulle enligt detta förslag ej vinnas. Kostnad cirka 764,000 kronor (eventuellt 631,000 kronor).

2. Ombyggnad av paviljong I, i huvudsak enligt det förra förslaget, samt uppförande av en nybyggnad förenande denna paviljong med den medicinska klinikens byggnad. Goda lokaler skulle erhållas för tandpolikliniken. Kostnad cirka 1,427,000 kronor (eventuellt 1,229,000 kronor).

3. Nybyggnad för ögonavdelningen samt provisoriskt iordningställande av paviljong I för centraltandpoliklinik och för vissa av medicinska klinikens lokalbehov. Förslaget förutsätter rivning av bröstkliniakens gamla byggnad, numera omändrad till bostadshus för sjuksköterskor (den s. k. bostadspaviljongen). Kostnad cirka 1,174,000 kronor.

Vid diskussionen av de tre förslagen har särskilt av arkitekten G. Birch-Lindgren, vilken anlåtats för planernas utarbetande och för kostnadsberäkningar, framhållits, att den uppgjorda generalplanen för sjukhuset avser en framtida förläggning av nya byggnader på platsen för paviljong I och bostadspaviljongen. Närheten till sjukhusets centrala ekonomiavdelningar gör, att denna plats är särskilt värdefull såsom byggnadstomt. Ett fullföljande av någondera av de med 1 och 2 betecknade förslagen skulle för relativt lång tid uppskjuta fullföljandet av generalplanen i denna del.

Med anledning härav har en särskild utredning verkställt för att få en sammanställning av de framtida utvidgningsbehov, som för närvarande kunna överblickas.

Den nuvarande öronavdelningen är synnerligen trångbodd och i starkt behov av förbättrade lokaler såväl för poliklinik som för vårdavdelning. I samband med denna avdelnings utvidgning bör den kirurgiska kliniken, som är inrymd i samma byggnad som öronavdelningen, erhålla en välbehövlig förbättring av sina lokaler genom undervisnings- och laborationslokalernas utvidgning och operationssalarnas rationellare anordning.

För den medicinska kliniken finnes ett trängande behov av ökat antal vårdplatser, speciellt isoleringsrum, varjämte inom en snar framtid ett modernt centrallaboratorium för sjukhuset måste inrättas.

Genom nybyggnader på det här ifrågakvarande området skulle, utom ögonavdelningen, även öronavdelningen kunna erhålla tillräckliga och moderna utrymmen. I de frigjorda lokalerna i den kirurgiska kliniken byggnad skulle denna kliniks behov kunna tillgodoses. En nybyggnad skulle samtidigt kunna tillgodose den medicinska kliniken krav på utvidgning.

Enellertid har en av arkitekten verkställd utredning visat, att en påbyggnad av den kirurgiska kliniken och öronavdelningens nuvarande byggnad, jämte ändring av dispositionen av lokalerna inom denna, på ett tillfredsställande sätt kan tillgodose dessa båda klinikers behov, även om för öronavdelningen en nybyggnad skulle innebära en förmånligare lösning. För den medicinska kliniken åter torde tillkomsten av den ovan omtalade mellanbyggnaden

i förening med vissa ombyggnadsarbeten i klinikens nuvarande byggnad sannolikt innebära minst lika goda förbättringsmöjligheter som tillkomsten av nya lokaler i en huvudsakligen för öronavdelningen avsedd byggnad, förlagd ett stycke från den medicinska klinikens huvudbyggnad.

De nu överskådliga lokalbehoven inom sjukhuset skulle sålunda enligt de kommitterades mening ej komma att ovillkorligen kräva byggnadsplats på det tomtutrymme, där paviljong I och bostadspaviljongen äro belägna. De sistnämnda båda byggnaderna representera också, ehuru de snart äro 40 år gamla, ett ej obetydligt värde, som genom en nybyggnad helt skulle spolieras. Med hänsyn till de nuvarande förhållandena ha de kommitterade dock icke ansett sig kunna tillråda en lösning av lokalfrågan enligt något av alternativen 1—3. Då emellertid ett uppskov med hela ärendet skulle medföra, att de ledigblivande lokalerna i paviljong I till största delen komme att stå oanvända, ha de kommitterade undersökt möjligheterna att i första hand utföra en partiell ombyggnad av paviljong I.

Programmet skulle i huvudsak innebära, att bottenvåningen iordningställdes för ögonpolikliniken, medan inom den övriga delen av byggnaden inga andra än alldeles nödvändiga bättringsändringar vidtoges, såsom omläggning av värmesystemet och insättande av hiss. Programmet innebure vidare, att bottenvåningens ombyggnad skulle utföras i enlighet med den plan, som ingår i de båda ovannämnda förslagen 1 och 2, så att till denna ombyggnad direkt kunde ansluta sig en senare mera fullständig ombyggnad, eventuellt i förening med uppförande av mellanbyggnaden mellan paviljong I och den medicinska kliniken.

Beträffande centraltandpolikliniken ha de kommitterade visserligen övervägt möjligheten, att dispens skulle kunna utverkas från dess upprättande inom den av Kungl. Maj:t och riksdagen utsatta tiden. Å andra sidan är emellertid tillkomsten av en tandvårdsavdelning inom sjukhuset synnerligen önskvärd med hänsyn till behovet av tandvård åt inneliggande patienter. Vid den reducerade ombyggnad av paviljong I, som nyss omnämndes, skulle några åtgärder ej företagas med ögonavdelningens nuvarande operationsavdelning. Iordningställandet av den nya operationsavdelningen i bottenvåningen skulle därför kunna anstå till nästa etapp i ombyggnaden. Då därtill ögonavdelningens överläkare förklarar sig villig att alltjämt någon tid framåt avstå från särskild mottagningslokal inom sjukhuset, erbjuder sig en möjlighet att rent provisoriskt inrymma centraltandpolikliniken i den del av bottenvåningen, som ej upptages av ögonpolikliniken.

Ett ombyggnadsförslag enligt det nu skisserade programmet har på de kommitterades uppdrag utarbetats av arkitekten Birch-Lindgren. Det ansluter sig beträffande ögonpoliklinikens utrymmen helt till de båda förslagen 1 och 2 och kan därför utgöra en första etapp i en mera fullständig om- och tillbyggnad. I den del av bottenvåningen, som ej upptas av ögonpoliklinik, utföras huvudsakligen endast sådana byggnadsarbeten, som ingå i planen för den fortsatta ombyggnaden, varvid en del rivningsarbeten för operationssalen och dess bilokaler uppskjutas. I övriga delar av byggnaden ha endast oundgängligen nödvändiga förbättringsarbeten upptagits och inredande av föreläsningssal, laboratorier, apparatrum och dylikt helt utelämnats.

Enligt detta förslag skulle några av de mest besvärande olägenheterna för ögonavdelningen avlägsnas, i det att dennas poliklinik skulle få rymliga och för patienterna lätt tillgängliga lokaler, varjämte tandpolikliniken finge möjlighet att börja sin verksamhet, om än i provisoriskt anordnade utrymmen.

En den 1 december 1942 dagtecknad kostnadsberäkning slutar på 285,000 kronor, inventarier ej inberäknade. Kostnaderna för inventarier för ögonavdelningens poliklinik ha beräknats till 43,500 kronor. Inventarierna för tandpolikliniken beräknas draga en kostnad av 19,500 kronor. Sammanlagda kostnaden uppgår sålunda till 348,000 kronor.

I likhet med vad som varit brukligt i fråga om ny- och ombyggnader vid akademiska sjukhuset, ha de kommitterade funnit det skäligt, att kostnaderna för ögonavdelningens ombyggnad bestridas genom lika bidrag från statsverket och landstinget. Beträffande centraltandpolikliniken gäller den bestämmelsen, att en dylik poliklinik skall vara knuten till länets centrala sjukvårdsinrättning, d. v. s. i detta fall akademiska sjukhuset. Såsom en av sina huvuduppgifter får polikliniken att lämna tandvård åt sjukhusets ineliggande patienter. Den kommer därtill att få en stor betydelse för den till sjukhuset förlagda läkarutbildningen, varvid såväl ineliggande som polikliniska patienter komma undervisningen till godo. De kommitterade ha därför funnit det fullt rimligt, att centraltandpolikliniken även upprättas genom lika bidrag från statsverket och landstinget.

De kommitterade föreslå, att hos 1943 års riksdag göres framställning om anslag av 174,000 kronor till utförande av ombyggnadsarbeten i paviljong I för anordnande av lokaler för ögonpoliklinik och tandpoliklinik i huvudsaklig överensstämmelse med de utav arkitekten Birch-Lindgren utarbetade ritningarna samt till inköp av erforderliga inventarier, allt under förutsättning att samma belopp för ändamålet i fråga beviljas av landstinget.

Medicinska fakulteten har tillstyrkt de kommitterades framställning. Fakulteten har dock erinrat om att behov även föreligger av utvidgning av sjukhusets huvudpoliklinik.

Universitetets drätselnämnd har icke framställt någon erinran mot förslaget.

Det större akademiska konsistoriet har gjort framställning i enlighet med de kommitterades förslag under erinran om framfört förslag rörande viss ändring av formen för landstingets bidrag (se nedan).

Kanslern för rikets universitet har hemställt om avlåtande av proposition till 1943 års riksdag i enlighet med konsistoriets förslag.

Byggnadsstyrelsen har erinrat, att paviljong I enligt generalplanen är avsedd att rivas och ersättas med en nybyggnad. Nuvarande statsfinansiella läge har emellertid nödvändiggjort, att byggnaden tages i anspråk för tillgodoseende av ögonpoliklinikens och tandpoliklinikens lokalbehov. Förslaget utgör emellertid enligt framställningen endast en första etapp till byggnadens modernisering, varför ytterligare anslagskrav äro att motse. Det är med hänsyn därtill endast med tvekan byggnadsstyrelsen för sin del anser sig böra tillstyrka förslaget. I och för sig innebär det emellertid en godtagbar

lösning på ögonpoliklinikens mest trängande lokalfråga. Det för byggnadsarbetenas utförande beräknade beloppet, 285,000 kronor, kan anses skäligt, men frågan om kostnaderna för möbler och inventarier undandraget sig styrelsens bedömning.

Statskontoret har ur de synpunkter, statskontoret har att företräda, icke funnit något vara att erinra mot att medel ställas till förfogande för den planerade ombyggnaden. Ämbetsverket förutsätter härvid, att ombyggnaden av paviljongens bottenvåning så genomföres, att vid en framtida modernisering av byggnaden i övrigt några ändringar i bottenvåningen då icke bli behöfliga. Statskontoret anser dock anslag av statsmedel icke böra utgå för centraltandpoliklinikens inrättande. Härom har ämbetsverket anförts.

Enligt ämbetsverkets mening kan centraltandpolikliniken icke tillmätas sådan betydelse för undervisningen, att bidrag av statsmedel bör utgå för dess upprättande. Vidare föreligger skyldighet för landstinget att tillhandahålla centraltandpoliklinik. Kostnaden för inventarietrustningen av tandpolikliniken (19,500 kronor) synes därför böra helt belasta landstingets stat. De byggnadsarbeten, som föranledas av tandpolikliniken, böra även helt gäldas av landstinget. I vilken utsträckning en dylik fördelning av byggnads-kostnaderna kommer att minska behovet av statsmedel undandraget sig emellertid statskontorets bedömning.

Med anledning av vad statskontoret anförts har *konsistoriet*, vars yttrande återopats av *kanslern* såsom eget utlåtande, uttalat, att frågan om bidrag till tandpoliklinikens upprättande ånyo borde övervägas av de kommitterade. Ett principiellt avgörande av frågan torde emellertid ej behöva träffas redan nu, då de byggnadsåtgärder, som speciellt avse tandpolikliniken och ej framdeles bli behöfliga för ögonkliniken, inskränka sig till anordnandet av ett mindre mörkrum, vars inrättande beräknas kosta högst 1,000 kronor. Anskaffandet av inventarietrustningen för tandpolikliniken torde utan större olägenhet kunna anstå någon tid, så att frågan om därför behöfligt anslag också hinner ånyo övervägas av de kommitterade. Konsistoriet har sålunda icke något att erinra mot att statsbidraget, i avvaktan på fortsatt utredning rörande anslag till centraltandpolikliniken, minskas med nämnda belopp av 1,000 kronor och den beräknade inventariestkostnaden för tandpolikliniken.

B. F o r m e n f ö r l a n d s t i n g e t s b i d r a g .

Uppsala läns landsting har hittills bidragit till akademiska sjukhusets byggande och utrustande genom anslag, vilka lämnats i form av räntefria lån, att återbetalas för den händelse samarbetet mellan landstinget och universitetet beträffande sjukhuset skulle upphöra.

Frågan om ändrad form för landstingets bidrag till sjukhusets byggande och utrustande har på senare år varit föremål för uppmärksamhet, senast i samband med förutnämnda fråga om anslag till nybyggnad för kvinnoklini-

ken år 1941. Därvid beslöts, att förhandlingar i ämnet mellan universitetsmyndigheterna och landstinget skulle igångsättas. Förslag till ändring av den nuvarande formen för landstingets deltagande i finansieringen av kostnaderna för nybyggnader vid akademiska sjukhuset har nu framlagts. Beträffande sakens förhistoria må nämnas följande.

Genom beslut den 25 maj 1900 bemyndigade Kungl. Maj:t större akademiska konsistoriet i Uppsala att i enlighet med av riksdagen gillade grunder med Uppsala läns landsting uppgöra kontrakt rörande universitetets och landstingets ömsesidiga skyldigheter och rättigheter i avseende å akademiska sjukhuset i Uppsala samt bestridandet av kostnaderna för sjukvården därstädes (jfr 1899 års åttonde huvudtitel, sid. 165 ff., och riksdagens skrivelse 1899: 67, sid. 37 ff. samt 1900 års åttonde huvudtitel, sid. 168 ff., och riksdagens skrivelse 1900: 79, sid. 27).

I anledning härav träffades ett den 14 juli 1900, respektive den 19 september 1900 dagtecknat kontrakt mellan universitetet och landstinget. Enligt detta kontrakt tillhandahåller universitetet åt landstinget visst antal vårdplatser på sjukhuset. Härför betalar landstinget en för varje år bestämd avgift per dag och vårdplats. Av den brist, som uppstår sedan alla tillgängliga inkomster begagnats, betalar landstinget hälften. Kontraktet gäller till år 1966. Sist fem år dessförinnan skall överenskommelse mellan parterna träffas, om och i sådant fall på vilka villkor förlängning av kontraktet skall äga rum. Beträffande fördelningen mellan universitetet och landstinget av kostnader för byggnadsarbeten och dylikt innehåller kontraktet icke några bestämmelser. I kontraktet medgavs emellertid landstinget, såsom säkerhet för vissa av landstinget för sjukhusbyggnaderna beviljade lån, in-teckning i sjukhustomten med samtliga därå uppförda byggnader på villkor att någon ränta icke skulle beräknas på lånebeloppet samt att detsamma icke heller finge vare sig av universitetet eller landstinget uppsägas till återbetalning, såvida icke vid kontraktets upphörande *antingen* sjukhuset skulle av universitetet avyttras, i vilket fall länet dock ägde optionsrätt till dess inlösande efter ett värde, som skulle bestämmas av en på närmare angivet sätt sammansatt nämnd, *eller* ny överenskommelse emellan universitetet och länet om sjukvårdens besörjande av universitetet icke träffades. I båda dessa fall skall hela kapitalet efter tolv månaders uppsägning till länets landsting återbetalas.

Denna finansieringsform har tillämpats även beträffande senare beviljade anslag av landstinget till byggnader för akademiska sjukhuset. Frågan om ändring härutinnan har emellertid, som nämnts, varit föremål för uppmärksamhet.

Enligt propositionen 1934: 156 hade kanslern beträffande då föreliggande byggnadsförslag — kvinnoklinikens första etapp och ett centralsanatorium — med hänsyn till det trängande behovet av nybyggnaderna ansett sig icke böra ifrågasätta någon ändring av kontraktets bestämmelser i syfte att vid

kontraktstidens utgång bättre än dittills skett säkerställa universitetets ekonomiska intressen. Kanslern ansåg dock nödvändigt att söka finna någon utväg i fråga om finansieringen av nybyggnader för akademiska sjukhusets räkning, som mindre än hittills äventyrade universitetets förmögenhet.

I nämnda proposition ifrågasattes ej någon ändring av den form, i vilken landstingets bidrag skulle utgå. Ej heller riksdagen hade något att erinra däremot men framhöll vikten av att frågan om sättet för finansieringen av landstingets andel i nybyggnader för sjukhusets räkning upptoges till övervägande av vederbörande myndigheter.

Kanslern framlade sedermera år 1940 anbefalld utredning i denna fråga. Kanslern ansåg icke tillräckliga skäl föreligga att upptaga förhandlingar med landstinget om ändrade former för finansieringen av nybyggnader vid sjukhuset. Av utredningen inhämtas följande.

Universitetets drätselnämnd framhöll efter överläggning med delegerade representanter för landstingets förvaltningsutskott, att de räntefria lån, som landstinget beviljat universitetet i samband med om- och nybyggnader för akademiska sjukhuset, då uppginge till 4,402,921 kronor 36 öre (ett år 1939 beslutat lån för nybyggnader för kvinnokliniken däri ej inberäknat). Varje gång landstinget lämnat bidrag i form av dylika lån, hade universitetet inhämtat Kungl. Maj:ts godkännande av lånevillkoren.

Vid övervägande av frågan om den lämpligaste formen för landstingets deltagande i finansieringen av nybyggnader för akademiska sjukhusets räkning borde först och främst betonas, att detta sjukhus för fyllandet av landstingets uppgift att handha sjukvården i länet vore av synnerligen stor betydelse. Att landstinget bure en väsentlig del av den ekonomiska bördan, som behovet av nybyggnader skapade, vore därför självklart, då den årliga utgift landstinget hade för sjukhuset endast avsåge att vara ett bidrag till täckande av de årliga av driften uppkommande kostnaderna. Å andra sidan vore sjukhuset universitetets egendom, ehuru landstinget ägde ett avsevärt inflytande på förvaltningen av sjukhuset främst genom sina valda ledamöter i direktionen för sjukhuset. En utväg, som ur viss synpunkt kunde anses ligga närmast till hands, vore att söka anordna någon form av samäganderätt mellan universitetet och landstinget i fråga om nybyggnad, till vars uppförande landstinget bidroge. Då tomtmarken vore universitetets, skulle en sådan ordning dock medföra betydande svårigheter och kunde knappast tillrättas. En annan lösning vore, att landstinget lämnade sina bidrag som anslag utan några särskilda villkor. Från landstingets sida torde häremot med sannolikhet invändas, att då dess andel i nybyggnadskostnaderna numera uppginge till avsevärda belopp, i regel hälften av kostnaderna, ett utbyte av den hittills använda formen mot en sådan ny form icke kunde anses grundat. I främsta rummet torde emellertid som skäl mot en förändring i förevarande avseende kunna hänvisas till att faran för att universitetet vid det nu gällande kontraktets utgång bleve nödsakat att inlösa de ifrågavarande lånen mänskligt att döma icke vore allvarlig. Den omständighet, under vilken ett sådant läge skulle kunna tänkas, skulle bestå däri, att vid kontraktets utgång ny överenskommelse mellan universitetet och landstinget icke kunde träffas. En förutsättning, under vilken detta skulle kunna inträffa, vore, att universitetet icke längre hade behov av sjukhuset, exempelvis enär medicinska fakulteten

indragits. Om landstinget då alltjämt behöle sin sjukvårdsuppgift, borde landstinget rimligen vara synnerligen intresserat av att överta sjukhuset, och för detta fall hade landstinget också enligt kontraktet förbehållit sig optionsrätt till sjukhuset. Någon olägenhet för universitetet i ett sådant läge torde därför icke kunna befaras. En annan förutsättning för samarbetets upphörande vore, att landstinget icke längre behöle sin sjukvårdsuppgift utan att denna övertagits exempelvis av staten. I detta fall torde staten äga allt intresse av att överta sjukhuset för sin nya uppgift, och detta torde då ske genom att staten gottgjorde landstinget, exempelvis genom övertagande av landstingets skulder för detta ändamål. I ett sådant läge bleve naturligtvis en uttrycklig reglering härav nödig. Om åter universitetet behöle sin uppgift att fostra läkare och landstinget sin sjukvårdsuppgift, torde å ömse sidor städe ett så starkt intresse för fortsatt samarbete föreligga, att man icke torde behöva räkna med någon allvarlig fara för att universitetet skulle ställas inför tvånget att inlösa de ifrågavarande räntefria lånen. Drätselnämnden funne därför ej skäl föreslå någon ändring i de dittills tillämpade allmänna grunderna för landstingets deltagande i finansieringen av nybyggnader vid akademiska sjukhuset.

Större akademiska konsistoriet anslöt sig till vad drätselnämnden anført.

Kanslern framhöll, att den finansieringsform, som dittills kommit till användning, såtillvida vore egenartad, att landstinget lämnade sitt bidrag såsom räntefritt lån till universitetet och mot säkerhet av medgivande till inteckning i sjukhusfastigheterna. I realiteten innebure den valda formen, att landstinget erhöle en viss garanti för att dess i byggnaderna nedlagda kapital icke vore för landstinget förlorat i händelse det nuvarande samarbetet mellan universitetet och landstinget skulle vid kontraktstidens utgång upphöra och sjukhuset därefter skulle helt drivas av staten eller byggnaderna tilläventyrs användas till andra ändamål.

I och för sig torde det vara ett fullt legitimt intresse, som landstinget sålunda velat tillvarataga. Även andra utvägar hade otvivelaktigt kunnat väljas för uppnåendet av samma ändamål. Det hade exempelvis kunnat avtalas, att, därest samarbetet skulle hävas, landstinget vore berättigat att återfå ett kapital, beräknat efter viss andel av dess insatser i förhållande till universitetets, ifall landstinget icke ville begagna sig av sin optionsrätt. Låneformen hade då ej behövt anlitas. Att denna form valts och att de räntefria lånen tryggats genom medgivande från universitetets sida till inteckning torde sammanhänga med att universitetet i enlighet med hävdvunnet betraktelsesätt framträtt såsom ett självständigt rättssubjekt med egen förmögenhet och ej enbart sasom en statlig förvaltningsgren.

Enligt kanslerns uppfattning borde den nu anlitate formen för finansieringen bedömas med hänsyn till dess praktiska innebörd, nämligen rätten för landstinget att, när samarbetet eventuellt upphörde, erhålla ett visst kapitalvärde av de byggnader, till vilkas uppförande landstinget bidragit. Härvid vore olika omständigheter att beakta. Den i avtalet valda formen för uppgörelse av mellanhavandet syntes ha bort konsekvent föranleda en efter samma grunder genomförd delning av underhålls- och reparationskostnader. Emellertid hade landstingets bidrag härtill varit maximerat. För närvarande vore dock frågan om en ökning av landstingets andel i dessa kostnader föremål för överväganden och förhandlingar. Ifall landstinget genom

avtalet gynnats i detta hänseende, vore det å andra sidan universitetet, som vid den framtida uppgörelsen skulle ha fördel av den värdestegring å byggnaderna, som inträtt, särskilt genom penningvärdets sjunkande. Denna fördel kunde i viss mån, men knappast på avgörande sätt, motvägas av att vissa byggnader kunde tänkas vid avtalstidens slut vara så bristfälliga, att deras värde avsevärt minskats. Ur denna synpunkt hade måhända en säkerhetsklausul i avtalet varit motiverad.

Enligt kanslerns mening vore den praktiserade låneformen visserligen föga rationell, men den syntes icke medföra några särskilda komplikationer i mellanhavandet mellan universitetet och landstinget. Skulle en avveckling av samarbetet äga rum vid avtalstidens utgång — vilket ju vore föga sannolikt — torde omfattande förhandlingar därom påkallas, varvid avtalets bestämmelser i nu ifrågasvarande punkt endast bleve ett moment i förhandlingarna. På grund av det anförda och under hänvisning till vad drättnämnden yttrat ansåge kanslern tillräckliga skäl icke föreligga att upptaga förhandlingar med landstinget om andra former för finansieringen av nybyggnader vid sjukhuset än de enligt kontraktet stipulerade och i hittillsvarande praxis anlitade.

Statskontoret ifrågasatte sådan ändring beträffande formen för finansieringen av landstingets andel i kostnaderna för byggnader vid akademiska sjukhuset, att landstinget icke skulle vara berättigat att efter uppsägning av ifrågasvarande lån återfå större kapital än som motsvarade hälften av sjukhusbyggnadernas värde på lånebeloppets förfallodag.

Av handlingarna i ärendet framginge, att i samtliga de fall, då efter det 1900 års kontrakt ingåtts landstinget bidragit till finansieringen av nybyggnadsarbeten vid sjukhuset, bidragen lämnats i form av räntefria lån till universitetet emot rätt till in-teckning i sjukhustomten med därå befintliga byggnader under samma villkor, som stipulerades i kontraktet. Det sammanlagda lånebeloppet uppginge till 4,402,921 kronor 36 öre, medan enligt specifikationen av statens allmänna fastighetsfonds fastighets- och värde-minskningskonton m. m. för budgetåret 1938/39 fastighetsvärdet för sjukhuset per den 30 juni 1939 uppginge till 8,632,250 kronor, därav markvärde 181,000 kronor och byggnadsvärde 8,451,250 kronor. Av en jämförelse mellan å ena sidan lånebeloppets storlek och å den andra sjukhusbyggnadernas värde framginge, att lånebeloppet vid sagda tidpunkt uppgått till mer än 50 procent av byggnadsvärdet.

Därest jämväl i fortsättningen landstingets bidrag till byggnadskostnaderna vid sjukhuset skulle lämnas i form av räntefria lån under hittills tillämpade villkor, torde kunna förutses, att det sammanlagda lånebeloppet komme att avsevärt överstiga hälften av byggnadsvärdet. Givetvis förelåge icke någon möjlighet att nu kunna bedöma proportionen mellan lånebeloppet och byggnadsvärdet vid den tidpunkt, då kontraktet utlöpte. Helt utslutas kunde icke, att lånebeloppet vid sagda tidpunkt komme att sammanfalla med eller överstiga byggnadsvärdet. Den situationen skulle således kunna tänkas uppkomma vid kontraktets upphörande, att staten bleve pliktig till landstinget utbetala ett kapitalbelopp, som överstege sjukhusets värde vid samma tidpunkt. Ett dylikt resultat framstode enligt statskontorets mening som orimligt. Ämbetsverket delade därför de av universitetskanslern tidigare uttalade stora betänkligheterna emot en fortsättning i framtiden på

den inslagna vägen. En omreglering i förevarande hänseende syntes därför böra komma till stånd, och förhandlingar således upptagas med landstinget om ändrade former för finansieringen av kommande nybyggnader vid sjukhuset.

Olika lösningar av frågan torde därvid erbjuda sig. I likhet med drätsel-nämnden ansåge statskontoret det icke tillrådligt att söka anordna någon form av samäganderätt mellan universitetet och landstinget i fråga om nybyggnad, till vars uppförande landstinget bidragit. Från statsverkets sida vore givetvis icke något att invända mot att landstinget lämnade sina bidrag utan särskilda villkor. Härigenom skulle landstinget erhålla i stort sett samma ställning som staten hade i förhållande till Malmöhus läns landsting vid finansieringen av nybyggnader vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. En annan lösning vore, att landstinget alltjämt lämnade sina bidrag till byggnadskostnaderna i form av räntefria lån men att vid sidan därav särskild överenskommelse träffades, att i fall, då enligt kontraktsbestämmelserna de av landstinget lämnade lånen uppsades till återbetalning, landstinget icke under några förhållanden skulle vara berättigat att av universitetet återfå större kapitalbelopp än som motsvarade hälften av sjukhusbyggnadernas värde å lånebeloppets förfallodag. Mot en dylik lösning torde icke några befogade invändningar kunna göras från landstingets sida, då landstingets andel i byggnadskostnaderna icke överstigit hälften av dessa kostnader.

I *propositionen 1941: 164* anförde t. f. chefen för ecklesiastikdepartementet, att han för egen del ansåge sig böra biträda statskontorets uppfattning om lämpligheten av förhandlingar i ämnet, och därför ville förorda, att sådana förhandlingar i sinom tid igångsattes. Då emellertid spörsmålet till sina praktiska konsekvenser icke då syntes vara av större betydelse, torde skäl icke föreligga att låta med den då föreliggande byggnadsfrågans lösning anstå, till dess förhandlingarna avsatt ur statens synpunkt godtagbart resultat. Där emot vore det önskvärt, att förslag till överenskommelse föreläge i så god tid, att riksdagen kunnat slutligt pröva frågan, innan riksdagen anvisade anslog till ytterligare byggnadsarbeten vid sjukhuset.

Riksdagen (skrivelsen 1941: 201) fann vad t. f. departementschefen anført icke giva anledning till erinran eller yttrande.

Sedan det större konsistoriet anbefallts upptaga förhandlingar med landstinget i anslutning till vad sålunda förekommit samt dylika förhandlingar förts mellan drätsel-nämnden och av landstingets förvaltningsutskott utsedda delegerade, ha drätsel-nämnden och landstingets delegerade föreslagit, att mellan universitetet och landstinget skall träffas överenskommelse om att universitetets återbetalningsskyldighet för hittills erhållna lån ävensom för lån till nu ifrågasatta byggnadsarbeten för ögonkliniken skall begränsas till ett belopp, motsvarande hälften av sammanlagda värdet på förfallodagen av nuvarande byggnader, ögonkliniken inberäknad, tillhörande akademiska sjukhuset, samt däri inrymda inventarier och instrument, varvid beträffande framtida lån förutsattes, att motsvarande överenskommelse intages i det

avtal, som träffas vid upptagande av lån från landstinget för varje särskilt ändamål. *Konsistoriet* har beslutat att för sin del godkänna förslaget till överenskommelse med landstinget och hemställt, att Kungl. Maj:t måtte godkänna konsistoriets beslut.

Framställningen har tillstyrkts av *kanslern*. *Statskontoret* har förklarat sig icke ha något att erinra mot att förslaget godkännes.

Departement-
schefen.

Ögonkliniken och kvinnokliniken vid akademiska sjukhuset delade tidigare samma byggnad, den nu cirka 40 år gamla paviljong I. Redan på 1920-talet visade sig lokalerna vara för trånga för de båda klinikerna. År 1937 överfördes därför en del av kvinnokliniken till en särskild nybyggnad. Även för den återstående delen av kvinnokliniken har nu uppförts en nybyggnad, vilken torde komma att tagas i bruk inom den närmaste tiden. Det har varit avsett, att ögonkliniken skulle beredas bättre utrymme genom övertagande av de bortflyttade klinikavdelningarnas lokaler i paviljong I.

Att ögonkliniken är i stort behov av ökade utrymmen torde framgå av vad i det föregående anförts. Förutom de allmänna olägenheter, som för trånga lokaler innebära, ha framhållits svårigheterna att isolera patienter med smittosamma sjukdomar, nackdelarna av att kliniken måste placera en del patienter i en annan byggnad och avsaknaden av hiss i paviljong I, särskilt kännbar eftersom patienterna till stor del äro ålderstigna personer. På polikliniken har trångboddheten varit särskilt stor, då tillströmningen till denna nu är flera gånger större än vid paviljongens tillkomst. Vid besök på sjukhuset har jag personligen kunnat konstatera, att ögonklinikens lokalförhållanden äro i hög grad otillfredsställande.

Om icke de nuvarande förhållandena lagt hinder i vägen, skulle, såsom av universitetsmyndigheternas utredning framgår, ett genomgripande om- och nybyggnadsprogram ha framlagts. Universitetsmyndigheterna ha emellertid med beaktande av tidsläget nöjt sig med att begära endast en relativt mindre omfattande omändring av de ledigblivande lokalerna i paviljong I i syfte att undanröja de största olägenheterna. En del av bottenvåningen skulle sålunda inredas till ögonpoliklinik och byggnaden förses med hiss samt ny värmeledning och vissa andra ledningar inläggas. Samtidigt skulle en del av bottenvåningen disponeras såsom tillfällig lokal för en centraltandpoliklinik. Sistnämnda förslag har emellertid ansetts böra bli föremål för ytterligare utredning och torde därför här böra lämnas åsido. Ombyggnadsplanen har uppgjorts med tanke på att ytterligare om- och tillbyggnad framdeles skall kunna företagas. Det förevarande förslaget innebär, att den för sjukhuset uppgjorda generalplanen ändras i vad avser det område, där paviljong I ligger. Då en godtagbar och tydligen mindre kostsam lösning av de härav berörda klinikernas lokalfrågor likväl synes möjlig, vill jag tillstyrka, att paviljong I ombygges på sätt i ärendet föreslagits.

Kostnaderna för de nu ifrågasatta ombyggnadsåtgärderna ha beräknats på följande sätt.

Byggnadsarbeten för ögonkliniken	kronor	284,000	
» » tandpolikliniken	»	1,000	kronor 285,000
Inventarier för ögonkliniken	kronor	43,500	
» » tandpolikliniken	»	19,500	» 63,000
			<u>Summa kronor 348,000.</u>

Kostnadsberäkningarna ha icke givit mig anledning till erinran. Det har förutsatts, att landstinget skulle bidra med hälften och statsverket med den andra hälften av kostnaderna. Jag biträder detta förslag, såvitt angår utgifterna för ögonkliniken vidkommande; såsom förut nämnts torde tandpolikliniken i detta sammanhang böra lämnas åsido, varför jag saknar anledning att taga ställning till frågan, huruvida statsverket bör bidra till kostnaderna för dess iordningställande. Jag förordar nu, att anslag anvisas för de planerade ombyggnadsarbetena för ögonkliniken samt för dess utrustande med hälften av de härför beräknade kostnaderna, d. v. s. för byggnadsarbetena 142,000 kronor och för inventarieanskaffningen i runt tal 22,000 kronor. För ändamålet bör uppföras ett anslag på kapitalbudgeten och ett på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln. Anslagen torde böra utgå under förutsättning att landstinget anslår motsvarande belopp för ifrågavarande ändamål.

Uppsala läns landstings bidrag till bestridande av kostnaderna för byggnadsarbeten vid sjukhuset ha hittills lämnats i form av räntefria lån till universitetet mot rätt till in-teckning i sjukhustomten med därå befintliga byggnader. Dessa lån få av landstinget uppsägas till återbetalning endast om sjukhuset skulle av universitetet avyttras eller ny överenskommelse mellan universitetet och landstinget ej träffas för tiden efter år 1966. Mot denna anordning, som synes förmånlig för landstinget, ha framställts vissa erinringar. Förhandlingar om ändring av formen för landstingets bidrag ha därför förts mellan universitetsmyndigheterna och landstingets representanter och ha resulterat i en överenskommelse om att universitetets återbetalningsskyldighet för hittills erhållna lån och för lån till här ifrågavarande ombyggnadsföretag begränsas till hälften av sammanlagda värdet på förfallodagen av sjukhusets nuvarande byggnader (ögonkliniken inräknad) samt däri inrymda inventarier och instrument. Samma regel skulle tillämpas beträffande framtida bidrag från landstinget till byggnadsföretag vid sjukhuset. Jag har i likhet med universitetskanslern och statskontoret intet att erinra mot att denna överenskommelse godkännes.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1943/44 anvisa
dels å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond till *Ombyggnad av paviljong I vid akademiska sjukhuset i Uppsala* ett investeringsanslag av . . kronor 142,000;
dels ock å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln till *Bidrag till utrustning m. m. för ögonkliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala* ett reservationsanslag av kronor 22,000.

5. Vissa byggnadsarbeten vid tekniska högskolan i Stockholm. Styrelsen för tekniska högskolan i Stockholm har hemställt om att till årets riksdag måtte avlätas framställning om vissa ytterligare anslag till byggnadsarbeten vid högskolan, bland annat till ombyggnad av institutionens för anrikning hittillsvarande lokaler för institutionen för järnets bearbetning och behandling och till vissa inredningsarbeten inom institutionen för mineralogi och geologi.

**a. Ombyggnad av institutionens för anrikning
hittillsvarande lokaler.**

Såsom framgår av propositionen 1937: 74 (sid. 4 ff.) skulle enligt uppgjord plan för tekniska högskolans fullständiga utbyggnad det första utbyggnadsstadiet omfatta bland annat nybyggnad för anrikningslaboratorium samt ombyggnad av vindsutrymmen ovan bergsskolans byggnad för institutionerna för mineralogi och metallografi ävensom ändringsarbeten inom anrikningslaboratoriets nuvarande lokaler inom bergsskolebyggnaden för beredande av ökat utrymme för institutionen för järnets bearbetning och behandling m. m. I propositionen äskades anslag till nybyggnad för laboratorier för gjuteriteknik m. m. vid högskolan, vilken byggnad bland annat skulle omfatta ett nytt anrikningslaboratorium. Beträffande behovet av detta hade *högskolans rektor* anfört bland annat.

Undervisningen och forskningen inom de ämnesområden, som representerades av institutionen för järnets bearbetning och behandling, fordrade dels laboratorielokaler för området järnets bearbetning, som vore den mest omfattande delen av professuren och som inrymde varmvalsning, varmsmidning, varm- och kallpressning samt kallvalsning och kalldragning, dels ock laboratorielokaler för ämnesområdet järnets behandling, bestående i värmebehandling samt mekanisk och kemisk ytbehandling. Av 1931 och 1932 års riksdagar hade beviljats anslag för inredande av ett värmebehandlingslaboratorium. Däremot saknade institutionen ännu laboratorielokaler för området bearbetning, vilka dock vore lika nödvändiga för fyllandet av institutionens uppgift. Dylåka bearbetningslaboratorier finnes vid praktiskt taget alla utländska högskolor, där motsvarande undervisning förekomme, och de hade där motiverats av samma skål som här gjorde ett laboratorium så behövt, nämligen de ökade fordringarna på ingenjörens kunskaper och förtrogenhet med modern teknik samt behovet av undersökningar å nya material m. m.

För möjligheten att få till stånd undersökning och forskning inom bearbetningsområdet hade järnverken och enskilda personer visat ett stort intresse. Detta hade bland annat tagit sig formen av gåvor av maskinell utrustning för ett bearbetningslaboratorium och en betydande utrustning, representerande ett värde av omkring 80,000 kronor, låge lagrad i väntan på lokaler för dess uppställning.

Även för anrikningslaboratoriet behövdes större och högre lokaler. Den billigaste och fördelaktigaste lösningen erhöles genom att nya lokaler uppfördes för anrikningslaboratoriet samt att järnets bearbetning och behandling finge övertaga de efter anrikningslaboratoriet ledigblivande lokalerna.

Föredragande departementschefen anförde i ämnet bland annat följande.

Vid personligt besök å högskolan hade han förvissat sig om att arbetsförhållandena i de lokaler, som stode till buds för de institutioner, vilka skulle förläggas inom nybyggnaden, vore otillfredsställande. Ett utnyttjande i studiesyfte av den dyrbara material till ett värde av omkring 80,000 kronor, vilken lagrats på grund av utrymmesbrist, måste betraktas som ett synnerligen eftersträvansvärt önskemål. För den högre tekniska undervisningens fruktbara bedrivande vore tillgången på tillfredsställande laboratrietrymmen ett livsvillkor.

Riksdagen, vars statsutskott avlagt besök i högskolan, beviljade det i propositionen begärda anslaget.

I propositionen 1938: 275 (sid. 283 ff.) äskades sedermera anslag på beredskapsstat till om- och påbyggnad av bergsskolans lokaler för institutionernas för mineralogi och metallografi räkning. De ändringsarbeten, som avsågo omändring av anrikningslaboratoriets lokaler i bergsskolebyggnadens källare och bottenvåning för beredande av ökat utrymme åt institutionen för järnets bearbetning och behandling m. m., skulle däremot uppskjutas tills anrikningslaboratoriet erhållit nya lokaler. Det begärda anslaget anvisades av riksdagen.

För budgetåret 1941/42 beviljades anslag för uppförande av nybyggnad för laboratorier för gjuteriteknik m. m., inrymmande bland annat anrikningslaboratorium. År 1942 anvisades anslag för slutförande av byggnadsföretaget.

Under återopande av att det nya anrikningslaboratoriet väntas bli färdigt för inflyttning under förra delen av år 1943 ha *högskolans styrelse och lärarkollegium* nu anhållit, att anslag för omändring av anrikningslaboratoriets hittillsvarande lokaler för institutionens för järnets bearbetning och behandling räkning måtte anvisas för budgetåret 1943/44. Utöver vad styrelsen och lärarkollegiet tidigare anfört rörande behovet av dessa ändringsarbeten ha de nu yttrat.

Sedan medel för uppförande av nybyggnaden för laboratorier för gjuteriteknik m. m. ställts till högskolans förfogande, väntas denna byggnad bli färdig för inflyttning under förra delen av år 1943. Härigenom får högskolan möjligheter att genom vissa ombyggnader av de lokaler, som nu disponeras av avdelningen för bergsvetenskap, bereda ökade utrymmen åt institutionerna för järnets bearbetning och behandling, mineralogi och geologi samt metallografi.

De nu till utförande föreslagna byggnadsändringarna utgöra ett utrymmes-tillskott, som är ytterligt nödvändigt, särskilt med de nu rådande prekära utrymmesförhållandena. De nybyggnader, som komma att vid igångsatt utredning rörande den tekniska undervisningens ordnande finnas nödvändiga för högskolans koncentrerande till Valhallavägen samt eventuell utvidgning för antagande av större antal studerande, torde av allt att döma ej kunna beslutas förrän om åtskilliga år, och det vore då oklokt att i avvaktan härpå uppskjuta byggandet av de nu föreslagna byggnaderna.

Enligt en av *avdelningskollegiet för bergsvetenskap* verkställd utredning beräknas kostnaderna för omändring av anrikningslaboratoriets hittillsvarande lokaler för institutionen för järnets bearbetning och behandling till 107,000 kronor, varjämte för inredning beräknats 48,000 kronor och ett belopp av 133,000 kronor ansetts behövt för utrustning. Byggnadsarbetena omfatta huvudsakligen ändringar i källarvåningen av bergsskolans byggnad men även arbeten i bottenvåningen och våningen en trappa upp.

Byggnadsstyrelsen har förklarat sig icke ha något att erinra mot den föreslagna ombyggnaden av institutionens för anrikning hittillsvarande lokaler och de härför beräknade kostnaderna å 107,000 kronor. De till sammanlagt 181,000 kronor angivna kostnaderna för inredning och utrustning av de ombyggda lokalerna undandrog sig byggnadsstyrelsens närmare bedömande.

b. Vissa inredningsarbeten inom institutionen för mineralogi och geologi.

Som nämnts uppfördes på beredskapsstaten för budgetåret 1938/39 ett anslag för ombyggnad av vindsutrymmena i bergsskolans byggnad för institutionerna för mineralogi och metallografi. För ändamålet har sedermera på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisats ett reservationsanslag (B). Byggnadsföretaget avser bland annat utökning av institutionens för mineralogi utrymmen, då denna institutions nuvarande lokaler visat sig otillräckliga för bedrivande av övningarna i mineralogi med de studerande. Vidare erfordras ett arbetsrum för preparatorn och ett rum för specialövningar. Byggnadsföretaget har hittills icke kommit till utförande.

Högskolans lärarkollegium har nu, med instämmande av *styrelsen för högskolan*, hemställt om anvisande av ett anslag av 4,500 kronor för anordnande av ett avskilt laboratorium med mörkrum, avsett för institutionsföreståndarens behov. I framställningen anföres.

Institutionen för mineralogi och geologi är synnerligen trångbodd och i stort behov av att bättre arbetsmöjligheter skapas för dess institutionsföreståndare.

Framhållas må, att denne vid utförande av egna undersökningar måste begagna samma rum som disponeras för de studerandes övningar. Detta leder till att samtliga noggrannare instrument måste nedtagas före övningarna och uppställas efter desamma, något som dels är synnerligen tidsödande och dels medför, att mätningarnas noggrannhet minskas.

Vissa kristallmätningar måste ske i monokromatiskt ljus i mörkrum. För närvarande finnes emellertid intet mörkrum, utan mätningarna i fråga måste

ske vid sådan tidpunkt på dygnet, att ett vanligt arbetsrum kan begagnas, något som är synnerligen olyckligt.

Genom vissa enkla inredningsarbeten skulle emellertid de anförda olägenheterna kunna avhjälpas. Intill professorns rum finnes ett kombinerat upppackningsrum och kemiskt laboratorium. Detta senare rum är så stort, att det utan olägenhet skulle kunna uppdelas i två, av vilka det ena fortfarande skulle användas för upppackning och bergarts- och mineralprov samt för enklare kemiska analyser, under det att det andra skulle kunna anordnas såsom med mörkrum utrustat laboratorium för professorn. I samråd med byggnadsstyrelsen har inredningsarbetet beräknats belöpa sig på 3,800 kronor. Härtill kommer erforderliga möbler, belysning etc. för sammanlagt 700 kronor eller tillhoppa 4,500 kronor.

De föreslagna arbetena äro synnerligen önskvärda och komma att fullt utnyttjas även efter den tidpunkt, då den föreslagna utbyggnaden i anslutning till bergsskolans lokaler kommer till stånd.

Högskolan hemställer att i proposition till innevarande års riksdag måtte äskas ett belopp av 4,500 kronor för inredningsarbeten m. m. för institutionen för mineralogi och geologi vid tekniska högskolan.

Den första etappen av planen för tekniska högskolans fullständiga utbyggnad omfattar bland annat uppförande av ett nytt anrikningslaboratorium samt omändring av laboratoriets hittillsvarande lokaler för att institutionen för järnets bearbetning och behandling skall kunna beredas ökat utrymme. Anslag har anvisats för uppförande av ett nytt anrikningslaboratorium, vilket beräknas bliva färdigt under detta halvår. Såsom i det föregående anförts har det starka behovet av större lokaler för ifrågavarande institution varit ett av skälen till att anslag anvisats för uppförande av det nya anrikningslaboratoriet. Högskolan har framhållit, att det utrymmestillskott, som skulle vinnas genom ianspråktagandet av anrikningslaboratoriets hittillsvarande lokaler, är synnerligen nödvändigt med hänsyn till de prekära utrymmesförhållandena vid högskolan. Vidare har högskolan erinrat om att institutionen för järnets bearbetning och behandling på grund av utrymmesbrist nödgats sedan flera år tillbaka magasinera en till institutionen donerad mycket värdefull utrustning. Jag anser mig också böra tillstyrka, att medel för budgetåret 1943/44 anvisas för den ifrågavarande omändringen av anrikningslaboratoriets lokaler i nedre delen av bergsskolans byggnad för institutionens för järnets bearbetning och behandling räkning. Mot de beräknade kostnaderna för ifrågavarande ombyggnadsarbeten, 107,000 kronor, har jag intet att erinra. Däremot torde särskilda medel för inredning och utrustning av de omändrade lokalerna icke behöva anvisas redan nu.

En förbättring av lokalförhållandena inom institutionen för mineralogi och geologi har sedan länge av högskolan betecknats som ett trängande behov. Den mera genomgripande åtgärd, som föreslagits till avhjälpande av institutionens svårigheter, nämligen om- och påbyggnad av bergsskolans lokaler, torde under nuvarande förhållanden icke kunna komma till stånd. Den förevarande framställningen avser emellertid en mindre förbättring, som synes vara av den

Departementschefen.

art, att den bör kunna genomföras nu. Det ifrågavarande förslaget innebär huvudsakligen, att en del av ett rum avskiljes till laboratorium för vederbörande professor, som icke utan stora svårigheter kan utföra noggrannare undersökningar i de nuvarande, även för de studerandes övningar använda lokalerna. Mot kostnadsberäkningen har jag intet annat att erinra än att det för möbler, belysning etc. beräknade beloppet av 700 kronor bör kunna utgå ur till högskolans förfogande stående anslagsmedel. För byggnadsarbetet torde sålunda böra anvisas ett anslag av (4,500 — 700 =) 3,800 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa

dels till *Ombyggnad av institutionens för anrikning förutvarande lokaler vid tekniska högskolan i Stockholm* ett investeringsanslag av . . . . . kronor 107,000;

dels ock till *Ändringsarbeten inom institutionen för mineralogi och geologi vid tekniska högskolan i Stockholm* ett investeringsanslag av . . . . . kronor 3,800.

6. Ombyggnad av maskinhallen i institutionen för kemisk teknologi vid Chalmers tekniska högskola. *Styrelsen för Chalmers tekniska högskola* har hemställt, att den inom högskolans institution för kemisk teknologi befintliga s. k. maskinhallen måtte få ombyggas så, att den komme att innehålla två våningar i stället för en. Härigenom skulle förefintligt behov av ökat utrymme för examens- och forskningsarbeten inom den kemiska avdelningen kunna tillgodoses. Av framställningen inhämtas följande.

Ifrågavarande hall har utförts med stor höjd i en enda våning för att där skulle bedrivas kemisk-tekniska experimentarbeten i s. k. halvstor skala. Emellertid har byggnaden, som färdigställdes år 1925, aldrig tagits i anspråk för experimentarbeten i denna skala, då de varit för dyrbara för högskolan och numera i allmänhet förläggas till någon industri. Byggnaden har därför uteslutande använts för vanliga forskningsarbeten, vilka ej fordra större höjd än vanlig våningshöjd. Byggnadens stora fria höjd har därigenom ej kommit till nytta.

Antalet studerande vid högskolan är växande. I fråga om fackavdelningen för kemi och kemisk teknologi framgår detta av nedanstående tabell:

Läsår	Antal abiturienter i avdelningen för kemi och kemisk teknologi	Antal examensar- beten i kemisk teknologi
1937/38	17	12
1938/39	11	5
1939/40	17	7
1940/41	18	11
1941/42	14	12
1942/43	20	17

De båda senaste läsåren har konkurrensen om platserna vid intagningen i högskolans lägsta årskurs varit starkast i fråga om avdelningen för kemi och kemisk teknologi och laboratorierna för de studerande i första årskursen ha inom denna avdelning tagits i anspråk till sista plats. På grund härav kan man med säkerhet antaga, att antalet abiturienter och antalet examensarbeten inom avdelningen komma att stiga ytterligare och därefter hålla sig uppe vid ett högre tal under så lång tid framåt, som man för närvarande kan överblicka.

Jämte examenslaboranter bedriva ett antal civilingenjörer högre tekniska studier vid institutionen för kemisk teknologi i syfte att förbereda disputation för teknologie doktorsgraden. Dessutom förekommer en för landet icke oviktig forskning av beredskapskaraktär, berörande sådana frågor som torvoljornas egenskaper och möjligheten att på ett ekonomiskt sätt utvinna eljest importerade ämnen ur svenska råmaterial, t. ex. kali ur skifferaska eller aluminiumoxid ur passande leror. Behovet av kemisk forskning synes komma att förbli stort både under nu pågående krig och under tiden därefter i den mån man nu kan bedöma förhållandena då.

På grund av det skildrade läget är behovet av fler arbetsplatser inom institutionen för kemisk teknologi trängande, och detta behov beräknas oförminskat föreligga under lång tid härefter. Behovet kan ej fyllas genom lån av arbetsrum avsedda för andra institutioner inom den kemiska fackavdelningen, då lediga sådana icke längre finnas.

Då behovet av nya platser snabbast och med minsta kostnad torde kunna fyllas genom att maskinhallen delas i två våningar, hemställer styrelsen om anvisande av medel för utförande av detta arbete.

Byggnadsstyrelsen har föreslagit, att för inredning och förändring av maskinhallen för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 110,000 kronor. Styrelsen anför.

Utöver vad högskolestyrelsen anfört vill byggnadsstyrelsen framhålla, att enligt vad institutionsföreståndaren, professorn J. A. Hedvall, meddelat ha från industrihåll medel ställts till högskolans förfogande för vissa forskningar, för vilkas bedrivande lokaler dock för närvarande saknas.

På byggnadsstyrelsens uppdrag har länsarkitekten E. Friberger uppgjort ett den 10 december 1942 dagtecknat förslag till maskinhallens inredning och uppdelning i två våningar, enligt vilket kostnaderna skulle uppgå till cirka 110,000 kronor. Byggnadsstyrelsen finner förslaget ändamålsenligt och har intet att erinra beträffande de beräknade kostnaderna.

Byggnadsstyrelsen hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1943 års riksdag att för inredning och förändring av maskinhallen vid institutionen för kemisk teknologi vid Chalmers tekniska högskola anvisa ett reservationsanslag av 110,000 kronor.

Enligt länsarkitekten Fribergers förslag fördela sig kostnaderna på följande sätt:

byggnadsarbeten, inklusive fast inredning	kronor	59,721
värme-, ventilations- och sanitetsanläggningar	»	24,500
elektrisk installation	»	16,600
arkitektarvode	»	4,120
oförutsett	»	6,059

Summa kronor 111,000.

1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen och utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande ha anfört, att det för närvarande torde vara svårt att erhålla medel till anskaffande av den dyrbara apparatur, som skulle erfordras för att hallen skulle kunna utnyttjas till försök i halvstor skala. Med hänsyn härtill och då de skäl högskolestyrelsen anfört syntes bärande, ha de sakkunniga och utredningen, som funnit det framlagda förslaget till maskinhallens inredning och uppdelning ändamålsenligt, tillstyrkt byggnadsstyrelsens förslag. Genomförandet härav skulle icke föregripa den pågående utredningen angående den högre tekniska undervisningens organisation.

Departement-
schefen.

Den kemiska teknikens snabba utveckling de senare åren har framkallat behov av ökade utbildnings- och forskningsmöjligheter vid högskolan. Förutom att elevantalet inom institutionen för kemisk teknologi stigit har antalet laboranter utökats med ingenjörer, som bedriva studier för högre examina. Vidare synes utrymmet för forskning, vartill betydande belopp anslagits av olika industriföretag, vara otillräckligt. Det sålunda föreliggande behovet av utrymmesökning torde komma att bli bestående. Den lämpligaste lösningen av frågan om utökning av institutionens lokaler har ansetts vara en horisontell uppdelning av institutionens maskinhall. Denna hall har av ekonomiska skäl icke använts för de utrymmeskrävande arbeten, för vilka den varit avsedd, och dess stora höjd är därför outnyttjad. Genom inläggande av ett bjälklag skulle hallen komma att innehålla två våningar i stället för en. Kostnaden härför har beräknats till 110,000 kronor.

I likhet med vad som föreslagits i de i ärendet avgivna utlåtandena förordar jag, att medel anvisas för den ifrågavarande ombyggnadens utförande. För ändamålet torde böra anvisas ett investeringsanslag av 110,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombyggnad av maskinhallen i institutionen för kemisk teknologi vid Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av . . kronor 110,000.

7. Vissa markfrågor vid Lunds universitet. Sedan länge ha flera av Lunds universitets institutionsbyggnader och övriga för undervisningen vid universitetet erforderliga lokaler varit otillräckliga, varjämte, åtminstone delvis, saknats möjligheter till erforderlig utveckling av institutioner och andra lokaler. Detta har av statsmakterna vid upprepade tillfällen konstaterats och utredningar ha därför kommit till stånd i syfte att råda bot på antydda missförhållanden. En särskild svårighet ligger däri, att universitetet saknar möjlighet till en naturlig utveckling av sina allmänna institutionsbyggnader annat än över områden, vilka för närvarande disponeras eller ägas av Malmöhus läns landsting för dess till Lund förlagda sjukvårdsinrättningar, samt att å

andra sidan just dessa sjukvårdsinrättningar utnyttjas och utgöra en nödvändig förutsättning för den vid universitetet bedrivna medicinska forskningen och undervisningen. Beträffande landstingets sjukvårdsinrättningar är att märka, att landstinget i hög grad är beroende av de därtill utgående statsbidragen samt att de av landstinget för sjukvårdsinrättningarna disponerade områdena till övervägande del ägas av universitetet eller äro av ecklesiastisk natur och upplåtits med allenast nyttjanderätt på obestämd tid eller så länge området användes för vid upplåtelsen avsett ändamål. Även större delen av universitetets nyare institutioner ha uppförts å mark, upplåten av de ecklesiastiska myndigheterna. Samtliga de till landstinget och universitetet upplåtna ecklesiastiska områdena ha upplåtits för den tid de användas för avsett ändamål och mot avgäld, som kan omregleras vart tionde år, fränsett dock universitetsbibliotekets tomt, som upplåtits mot avgäld utan förbehåll om dennas omreglering efter vissa tidsintervaller. Slutligen är att anmärka, att sedan länge rått tvist mellan å ena sidan Lunds stad och å andra sidan universitetet, landstinget och de ecklesiastiska myndigheterna, ävensom de tre sistnämnda sinsemellan, angående skyldigheten att gälda vissa gatukostnader m. m.

a. Utredning om universitetets markbehov m. m.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade 1937 års riksdag för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 9,000 kronor till upprättande av en byggnadsplan för Lunds universitet. Med skrivelse den 3 maj 1938 framlade byggnadsstyrelsen en dylik plan jämte utredning rörande universitetets dåvarande byggnadsbestånd och markinnehav samt dess framtida behov i dylika hänseenden.

Den 3 juni 1938 bemyndigades dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst sex sakkunniga för att inom departementet verkställa fortsatt utredning och avgiva förslag angående universitetets i Lund behov av tomtmark och därmed sammanhängande frågor.

I yttrande till statsrådsprotokollet samma dag anförde *departementschefen* bland annat följande.

Den akademiska undervisningen och forskningen ställa alltjämt nya och ökade krav på ändamålsenliga och tillräckliga arbetslokaler. Detta förhållande har ansetts nödvändiggöra en planläggning på längre sikt av byggnadsverksamheten vid våra universitet, och på Kungl. Maj:ts förslag har 1937 års riksdag beviljat anslag för upprättande av byggnadsplaner för nämnda universitet. Efter erhållet uppdrag har byggnadsstyrelsen avlämnat en omfattande utredning i berörda hänseende, så vitt angår universitetet i Lund. Av denna utredning liksom även av andra, i ecklesiastikdepartementet ineliggande ärenden och upplysningar, som jag vid överläggningar i Lund inhämtat, framgår, att universitetet för sin framtida utveckling är i oundgängligt behov av ökat tomtutrymme. Denna utökning kan ske på olika vägar. Efter vilken linje utvecklingen än kommer att gå är Lunds stad intresserad part med hänsyn till förekommande stadsplanefrågor. Landstinget torde på grund av sjuk-

vårdsinrättningarnas utvidgningsbehov icke kunna undgå att jämväl känna sig ha betydande intressen att bevaka i detta sammanhang. Såsom ärendet nu ligger till, synes det nödvändigt, att markfrågorna i första hand klargöras. Härtill krävas ytterligare undersökningar och utredningar samt förhandlingar mellan alla intresserade parter, staten, staden och landstinget. Det torde vara lämpligast, att ifrågavarande utrednings- och förhandlingsarbete omhändertages av särskilda sakkunniga, tillkallade inom ecklesiastikdepartementet. För att markera den samförståndsvilja, som från statens sida föreligger, och för att i möjligaste mån underlätta åvägbringandet av ett gott resultat synes mig bland de sakkunniga böra insättas jämväl representanter för staden och länet.

Den 15 juni 1938 tillkallade departementschefen som sakkunniga docenten vid universitetet i Lund A. J. T. Borelius, landstingsmannen Anders Ericsson, Nöbbelöv, kammarrådet Sten Grönvall, professorn vid nämnda universitet Assar Hadding, dåvarande byggnadsrådet, numera professorn P. G. Hedqvist och dåvarande landshövdingen i Kristianstads län Johan Nilsson, varjämte åt den sistnämnde uppdrogs att såsom ordförande leda utredningsarbetet.

De sakkunniga avgåvo utlåtande den 27 februari 1939, ur vilket här må återgivas följande (karta över de ifrågavarande områdena torde få såsom bilaga 1 fogas vid detta protokoll).

De sakkunniga lämnade till en början en redogörelse för universitetets och lasarettets dåvarande markinnehav.

Universitetet äger eller disponerar kvarteret Universitetet, varav viss del, Lundagård, hålles öppen för allmänheten, kvarteret Historiska museet, södra delen av kvarteret Hyphoff, tomterna nr 2 och 3 i kvarteret Bispen, större delen av kvarteret Botanicum samt delar av kvarteren Maria Magle och Svanelyckan. Genom upplåtelse från förutvarande biskopslönejorden Helgonagård nr 1 disponerar universitetet vidare mot avgäld delar av kvarteren Bispen, Absalon, Saxo och Eskil samt hela kvarteret Helgonabacken. En mindre del av kvarteret Botanicum äges av Lunds stad men disponeras av universitetet.

Nämnda områden äro i huvudsak bebyggda, och byggnadsstyrelsen har i sin berörda skrivelse efter verkställd utredning av universitetets byggnadsbehov uttalat, att universitetet, sedan den nya fysiska institutionen uppförts, icke vidare har tillgång till någon lämpligt belägen tomt för uppförande av nya, redan planerade byggnader.

Landstinget disponerar för länets sjukvårdsinrättningar i Lund två områden, skilda genom Allhelgona Kyrkogata. Det södra området (Paradislyckan, gamla lasarettområdet) ansluter i söder till universitetsplatsen, det norra (nya lasarettområdet) gränsar i norr till statens folkskoleseminarium.

Å norra lasarettområdet finnes ännu tomtutrymme för ett flertal kliniker, å södra området torde nybyggnad icke kunna äga rum utan att äldre byggnader rivas.

De sakkunniga funno det angeläget, att vid upprättande av en plan för universitetets och sjukhusets utvidgningar markförvärvet skedde på sådant sätt, att bägge dessa inrättningar om möjligt erhöles sammanhängande, från varandra avgränsade områden, tillräckligt stora att fylla de behov, som kunde

beräknas föreligga inom överskådlig framtid, och så belägna, att de kunde på ett lämpligt sätt utnyttjas för avsedda ändamål.

Redan år 1854 framlades förslag om att till universitetet återförvärva Paradislyckan och skålen härför ha ökats. Såväl universitetets som lasarettets utveckling ha framhävt detta på ett sätt, som år 1854 endast delvis kunde förutses. Studentantalet var då 462 men var år 1938 cirka 2,700; år 1854 funnos särskilda byggnader för botaniska institutionen och anatomiska institutionen, under det att för övriga institutioner en enda byggnad var tillfyllest; lasarettet, som då disponerade cirka 150 sängar, har nu cirka 1,200.

Universitetets behov av tomtmark i omedelbar anslutning till universitetsplatsen kunde enligt de sakkunnigas mening tillgodoses därigenom, att södra lasarettssområdet eller del därav ställdes till universitetets disposition; från sjukhussynpunkt borde lasarettbyggnadernas förläggning till ett sammanhängande område norr om Allhelgona Kyrkogata vara att bestämt rekommendera. Utredningen visade, att gamla lasarettssområdet under vissa förutsättningar kunde utrymmas och överlämnas till universitetet och att tomtutrymme för lasarettets förläggning norr om nämnda gata vore möjligt att erhålla.

De sakkunniga framlade till grund för denna sin åsikt följande utredning angående äganderättsförhållanden och bebyggelse å gamla lasarettssområdet, respektive beträffande de norr om Allhelgona Kyrkogata belägna delarna av förutvarande biskopslönejorden Helgonagård (jfr bilaga 1).

Gamla lasarettssområdet (Paradislyckan).

Enligt gjorda undersökningar äger universitetet av detta område cirka 23,980 kvadratmeter och Malmöhus läns landsting återstoden, cirka 11,000 kvadratmeter. Den av universitetet ägda delen har i olika etapper från slutet av 1700-talet till 1865 upplåtits till tomtplats för länets sjukvårdsinrättningar mot det att dessa inrättningar finge tagas i anspråk för klinisk undervisning. De gjorda upplåtelseerna få anses ha skett på obestämd tid, varför rätt till uppsägning av desamma torde föreligga. Med hänsyn till det ändamål, varför upplåtelseerna skett, synes det emellertid knappast kunna ifrågasättas, att återkallelse kan ske utan att landstinget anvisas annan plats för de nybyggnader, som vid södra lasarettssområdets evakuering bli erforderliga, samt erhåller skälig ersättning för på området befintliga, för sitt ändamål användbara byggnader. (Sjukhusbyggnaderna ha i regel uppförts med bidrag av statsmedel, en omständighet, vartill hänsyn bör tagas vid ersättningsbeloppens bestämmande, respektive vid fråga om bidrag till uppförande av ersättningsbyggnader å annan plats.)

På området finnas för närvarande byggnader för kirurgisk klinik, lungklinik med radiologisk avdelning, ögonklinik, barnsjukhus, röntgenavdelning, polikliniker och administration, personalbostäder, centralkök, tvättbyggnad med verkstäder, ångpannehus, portvaktshus, byggnad för desinfektion, kapell och filmlagerhus. Universitetets patologiska institution är även förlagd till detta område.

De byggnader, som finnas på norra delen av ifrågavarande område — centralköket, byggnaden för röntgen, polikliniker och administration — ha uppförts under de sista 25 åren samt äro fullt moderna och för sin nuvarande upp-

gift ändamålsenliga med undantag för belägenheten i förhållande till de på norra området uppförda byggnaderna, med vilka kommunikation måste ske genom över Allhelgona Kyrkogata uppbredda gångar. Övriga byggnader äro äldre och kunna icke anses fylla rimliga krav ur sjukhusteknisk synpunkt, även om vissa av dem — t. ex. kirurgiska kliniken — efter verkställda omändringar få anses i stort sett brukbara. Uppenbart är således, att dessa äldre byggnader måste inom en jämförelsevis nära framtid ersättas med nya och tidsenliga. Landstinget har redan beviljat anslag för nybyggnad för ögonklinik och barnsanatorium, avsedd att förläggas till norra lasarettområdet. Byggnaden för venerologiska avdelningen är mycket bristfällig och har i värderingsinstrumentet icke åsatts något värde.

De sakkunniga framhålla som sin åsikt, att det kan ifrågasättas, om icke Paradislyckans norra del bör allt fortfarande tagas i anspråk för sjukhusändamål. Landstinget äger här marken, och byggnaderna — centralköket, förvaltningsbyggnaden m. m. — är, som ovan nämnts, jämförelsevis nya och ändamålsenliga. Häremot har emellertid framhållits, att centralköket och förvaltningsbyggnaderna icke lämpligen böra kvarligga å södra området, sedan samtliga övriga sjukhusbyggnader överflyttats till norra området.

Helgonagård.

Helgonagård nr 1 är kyrklig jord.

Det av landstinget för egna sjukhusbyggnader disponerade området omfattar 87,853.5 kvadratmeter, därav 19,863.5 kvadratmeter för epidemisjukhus. Till norra lasarettområdet äro förlagda, utom landstingets sjukhusbyggnader, universitetets psykiatriska klinik samt pensionsstyrelsens avdelning för reumatiskt sjuka, vilka taga i anspråk, den förstnämnda 12,500 kvadratmeter och den sistnämnda 4,680.1 kvadratmeter. Arealen av det för sjukhusändamål upplåtna området uppgår sålunda till 105,033.6 kvadratmeter.

Universitetet disponerar (år 1939) av Helgonagård områden om tillhoppa 73,757 kvadratmeter. För statens folkskoleseminarium har tagits i anspråk ett område om 40,000 kvadratmeter. Av Helgonagård kvarstår odisponerade vissa områden om tillhoppa 50,072 kvadratmeter. För områden, avsatta till gatumark, tillkommer 28,379 kvadratmeter.

Det synes nödvändigt — då annan lämpligt belägen mark icke finnes att tillgå — att det område, som för närvarande disponeras av statens folkskoleseminarium, reserveras för lasarettets framtida utvidgning.

De sakkunniga föreslå, att nu ifrågavarande delar av Helgonagård mot kompensation till kyrkofonden ställes till universitetets förfogande. De delar därav, som kunna vara för sjukhusändamål erforderliga, synas böra upplåtas till landstinget under nyttjanderätt. Frågan, huruvida landstinget därvid bör betala avgäld till staten för upplåtta områden, torde böra besvaras nekande, under förutsättning att landstinget till staten överlåter all sin rätt till hela södra lasarettområdet samt förbinder sig att ställa sjukvårdsinrättningarna till universitetets förfogande för undervisning och forskning. Härför talar även, att staten i varje fall synes böra kostnadsfritt tillhandahålla tomtmark för de nybyggnader på norra lasarettområdet, som utgöra en förutsättning för södra lasarettområdets överlämnande till universitetet.

De sakkunnigas förslag — som närmare belyses av bilaga 1 — innebar, att gamla lasarettområdet skulle överlämnas till universitetet,

att mark å Helgonagård skulle ställas till förfogande för lasarettet och universitetet, samt

att det av statens folkskoleseminarium disponerade området skulle reserveras för lasarettets framtida utvidgning.

Genomförandet av planen förutsatte för universitetets del vidare:

förvärv av stadsägan nr 355 från fastighetsaktiebolaget Olshög-Fridhem samt av stadsägan nr 290 från staden för de medicinska institutionerna samt byte mellan staten och staden beträffande Paradisgatan och viss del av södra lasarettområdet.

Över det av de sakkunniga framlagda förslaget hördes, såvitt här är i fråga, vederbörande *universitetsmyndigheter*, *länsstyrelse* och *landsting* samt *Lunds stad*, i vilkas yttranden ingen erinran gjordes mot det av de sakkunniga framlagda förslaget rörande markdispositionen för universitetets och landstingets olika behov.

b. Framställningar om markförvärv för universitetets räkning.

Kort tid efter avgivandet av förutnämnda sakkunnigutredning aktualiserades universitetets markfråga genom att framställning gjordes om uppförande av en nybyggnad för fysiologiska institutionen.

Med överlämnande av preliminära ritningar till nybyggnad för fysiologiska institutionen gjorde *institutionsföreståndaren* framställning om anvisande av medel för utarbetande av fullständiga byggnadsritningar till nybyggnaden.

I utlåtande över framställningen anförde *byggnadsstyrelsen*, att från medicinska fakultetens sida framställdt önskemål om byggnadens förläggning till annat område än det tidigare avsedda kvarteret Saxo, nämligen till kvarteret Vattentornet, varav en del vore av ecklesiastik natur (Helgonagård), en del ägdes av Lunds stad och en del vore i enskild ägo. Byggnadsstyrelsen ansåge, att förlägningsfrågan borde lösas, innan medel anvisades för utarbetande av ritningar.

Samtidigt med detta ärende förelåg till behandling en framställning av *det större akademiska konsistoriet* om att stadsägan nr 275, som utgör del av biskopshemmanet Helgonagård nr 1, måtte av kyrkofonden mot kompensation avstås eller upplåtas till universitetet. Framställningen, som föranletts av förutnämnda sakkunnigutredning om universitetets markbehov, omfattade även den del av kvarteret Vattentornet, där nybyggnaden för fysiologiska institutionen enligt medicinska fakultetens önskemål skulle uppföras. Konsistoriet anförde bland annat följande.

Medicinska fakulteten har anhållit, att åtgärder måtte vidtagas för förvärvande av vissa jordområden vid Lunds stads vattentorn för att bereda tomtmark för institutioner inom fakulteten (jfr bilaga 1).

Jordområdena i fråga ansluta sig till av universitetet redan disponerade delar av Helgonagård, och deras förvärvande skulle vara ur alla synpunkter av största betydelse för realiserandet av en rationell byggnadsplan för såväl universitetet som landstingets lasarett.

Ifrågavarande områden — varav de östra delarna sedan år 1939 äro stadsplanelagda för offentlig bebyggelse — utgöras av kyrklig jord samt jord, tillhörande Lunds stad, respektive fastighetsaktiebolaget Olshög-Fridhem.

Den ecklesiastika jorden utgöres av stadsägan nr 275, en del av den tidigare biskopslönejorden Helgonagård nr 1, och har en areal av cirka 43,750 kvadratmeter.

De staden tillhöriga områdena omfatta stadsägan nr 290 samt delar av stadsägorna nr 288 och 289, tillhopa cirka 25,000 kvadratmeter.

Fastighetsaktiebolaget Olshög-Fridhems del utgöres av stadsägan nr 355, omfattande cirka 13,000 kvadratmeter.

Lunds stads drätselkammare har meddelat, att staden tillhöriga delar kunde av universitetet förvärvas för det förmånliga priset av 2 kronor 50 öre per kvadratmeter, inklusive kostnader för gator.

Vidkommande åter fastighetsaktiebolaget Olshög-Fridhem tillhöriga stadsägan nr 355 har bolaget väl meddelat, att det vore villigt att till universitetet överlåta densamma. Men vid de underhandlingar om markförvärvet, som pågått sedan lång tid tillbaka, har bolaget likväl icke kunnat förmås att avgiva bestämt anbud beträffande försäljningspriset. Då bolagets mark emellertid ingår i det enligt ovan för offentlig bebyggelse stadsplanlagda området, kan denna mark i varje fall icke tagas i anspråk för en bebyggelse, som kunde förrycka den av medicinska fakulteten framlagda planen, och möjlighet för områdets expropriation torde föreligga, därest de fortsatta förhandlingarna skulle stranda.

I yttrande den 27 juni 1941 anförde *kammarkollegiet* och *statskontoret* bland annat följande.

Av Helgonagård nr 1 ha för universitetsändamål tidigare mot årlig avgäld men i övrigt på skiftande villkor upplåtits särskilda områden genom beslut av Kungl. Maj:t den 19 januari 1901 och den 21 februari 1913 samt av kammarkollegiet den 30 augusti 1928. Av Helgonagård äro till Malmöhus läns landsting upplåtna mot årlig avgäld de delar, som utgöra det s. k. norra sjukhusområdet. Det synes lämpligt, att universitetet nu i ett sammanhang förvärvar äganderätten till all Helgonagårds mark med undantag allenast av biskopshusets och Allhelgonakyrkans tomtområden; förvärvet skulle således omfatta även vissa till landstinget och folkskoleseminariet upplåtna markområden. För sistnämnda upplåtelser utgående avgälder skulle alltså, efter det äganderätten till områdena övertagits av universitetet, utgöras till detta. Av universitetet för närvarande utgivna avgälder för Helgonagårdsmark skulle däremot upphöra att utgå från och med den tidpunkt universitetet från kyrkofonden övertog Helgonagård. Likviden för Helgonagård synes därvid lämpligen kunna utgöras av Lunds universitets hemman till motsvarande värde. Ett dylikt uppordnande av markfrågorna skulle tydligen förutsätta värderingar av bytesobjekten. För att ernå ett riktigt värde å Helgonagård erfordras, att kostnaderna för kvartersmarkens iordningställande med gator och ledningar bli bestämda. Vissa förhandlingar mellan universitetet och staden Lund rörande gatukostnadernas storlek böra sålunda bringas till slut för att värdet på Helgonagårds kvartersmark skall kunna fastställas.

Tanken på att Helgonagårdsmarken skulle utbytas mot universitetshemman har *universitetskanslern* i annat sammanhang (jfr nedan) motsatt sig.

Kanslern har påpekat, att avkastningen från universitets hemman delvis ingår till universitetets reservfond och att tillflödet till denna skulle väsentligt minskas, om dylika hemman skulle utbytas mot institutionstomter. Vederlaget till kyrkofonden borde tillhandahållas av statsverket, som eljest bekostar mark för universitetsinstitutioner.

Genom beslut den 11 juli 1941 förklarade Kungl. Maj:t, att de då ännu icke upplåtna kvartersområdena av Helgonagård nr 1 i Lunds stad skulle från och med tid och på villkor, som Kungl. Maj:t ville framdeles bestämma, upplåtas till universitetet i Lund, att användas för tillgodoseende av dess behov av byggnadsmark. Såsom i det följande skall närmare beröras vidtogs samtidigt åtgärd för upptagande av förhandlingar med staden rörande förutnämnda gatukostnader.

Då det syntes angeläget, att den av vederbörande myndigheter påyrkade regleringen av Lunds universitets markfrågor snarast möjligt ägde rum, uppdrog Kungl. Maj:t den 16 oktober 1942 åt kammarrådet Sten Grönvall och byggnadsingenjören Andreas Nordström att verkställa värdering av de markområden i Lund, som avsåges att övertagas av universitetet.

Värderingsmännen ha med skrivelse den 15 januari 1943 framlagt sitt värderingsförslag och därvid anfört bland annat.

De för värdering ifrågakomma jordområdena äro beskrivna i en av stadsingenjören M. Wennström den 29 november 1938 uppgjord, vid förutnämnda sakkunnigutlåtande den 27 februari 1939 fogad redovisning av mark under 3 1/2 mantal nr 1 Helgonagården i Lund och därvid betecknade med samma nummer som angivits på en samma dag upprättad, till redovisningen hörande karta.

Från de i redovisningen under kolumn 2 införda, i Helgonagård ingående arealerna	304,505.8 m ²
ha vid vår värdering framtagna	
figur nr 1 på kartan	12,955.9 m ² (Allhelgonakyrkan)
» » 2 » »	20,369.8 » (Universitetsbibliotekstomten)
» » 5 » »	5,938.4 » (Södra Sveriges sjuksköterskehem)
» » 15 » »	1,902.2 » (Biskopens trädgård)
samt hälften av gatorna omkring figur 2, på kartan uppmätt till	2,126.0 »
	43,292.3 »

I värderingen ingår således återstoden 261,213.5 m².

Skälen för berörda undantag ha för oss varit beträffande figurerna 1 och 15, att de synas böra även i framtiden disponeras för nuvarande ändamål, och beträffande figur 5, att detta område redan är friköpt. Beträffande figur 2, bibliotekstomten, gäller, att den vid upplåtelsen år 1901 åsatts en viss avgäld utan förbehåll om rätt till förhöjning i annan mån än som följer av att avgälden satts i spannmål att lösas efter markegång. Lösenbeloppet för bibliotekstomten jämte vidliggande gatumark synes därför böra bestämmas till

avgäldens kapitaliserade värde. Avgälden har för åren 1938—1942 utgjort i medeltal 250 kronor 98 öre, motsvarande ett efter 4 procent kapitaliserat värde om 6,250 kronor, och år 1942 286 kronor 19 öre, motsvarande efter sagda räntefot ett kapitaliserat värde om 7,155 kronor.

Vad beträffar de i värderingen ingående delarna av Helgonagård ha vi i anslutning till de olika värderingsgrunder, som angivas i närslutet värderingsförslag, ansett områdena ifråga böra åsättas ett värde av 900,000 kronor. Härav belöper, fördelat efter kvadratmeter och ett för hela Helgonagård antaget enhetspris, på seminarietomten cirka 155,000 kronor och på övriga i värderingen ingående områden cirka 745,000 kronor. För bibliotekstomten har ovan angivits avgäldens kapitaliserade värde enligt olika alternativ till 6,250, respektive 7,155 kronor.

Över sagda värdering ha utlåtanden avgivits utav *universitetskanslern*, efter hörande av *vederbörande universitetsmyndigheter i Lund*, samt av *byggnadsstyrelsen* och *statskontoret* ävensom av *kammarkollegiet*, efter hörande av *stiftsnämnden i Lund*.

Stiftsnämnden har därvid anfört bland annat.

Även om stiftsnämnden med skäl hade kunnat göra anspråk på högre värden för nu ifrågavarande områden — en betydande andel av dessa tillhöra den mest välbelägna tomtmarken i Lund — har emellertid stiftsnämnden slutligen stannat för att ej framställa någon erinran mot de föreslagna försäljningspriserna. Områdenas användning och sättet för deras nyttjanderättsupplåtelse har därvid bland annat varit för stiftsnämnden vägledande. Beträffande universitetsbibliotekets tomt ha två värden föreslagits. Stiftsnämnden finner, att det högre värdet eller 7,155 kronor bör utgå — disproportionen mellan taxeringsvärde och försäljningsvärde är ändock alltför iögonfallande.

Stiftsnämnden vill särskilt understryka nödvändigheten av att seminarietomten i detta sammanhang också överföres i statens ägo. Det kan ej anses tillbörligt, att staten tillhöriga synnerligen värdefulla byggnader äro uppförda på mark, till vilka staten ej har annat än nyttjanderätt.

Kammarkollegiet har anfört bland annat.

Kollegiet har kommit till den uppfattningen, att det området (frånsett bibliotekstomten) åsatta värdet av 900,000 kronor är godtagbart.

Bibliotekstomten har genom Kungl. Maj:ts brev den 19 januari 1901 för alltid avsondrats och upplåtits till tomt för biblioteksbyggnad mot en avgäld, som icke kan höjas. Vid försäljning av kyrklig jord har kollegiet i dylika fall iakttagit den praxis att medgiva försäljning mot en köpeskilling motsvarande avgäldens kapitaliserade värde. Om avgälden varit bestämd i markegångspersedlar, har kollegiet emellertid ansett kapitaliseringen för närvarande icke böra ske efter en så hög räntefot som 4 procent, motsvarande tjugufem gånger avgäldens belopp, utan med trettio à trettiofem gånger avgäldens belopp allt efter omständigheterna. I detta fall anser kollegiet med hänsyn till att avgälden, som för år 1942 enligt medelmarkegångspriset uppgick till 286 kronor 19 öre, under de närmaste åren kommer att stiga — avgälden uträknad efter årspriset 1942 å persedlarna skulle uppgå till 421 kronor 73 öre — skäligt att ersättningen för en äganderättsöverlåtelse bestämmas till trettiofem gånger det nuvarande avgäldsbeloppet eller i runt tal 10,000 kronor.

Det av stiftsnämnden framförda önskemålet, att vid en överlåtelse även seminarietomten medtages, så att löseskillingen för hela området kommer att vara tillgänglig för återplacering i värdebeständig valuta, anser kollegiet så vitt möjligt böra vinna beaktande.

Övriga hörda myndigheter ha förklarat sig icke ha något att erinra mot värderingsmännens förslag.

c. Fråga om gäldande av vissa gatukostnader m. m.

Lunds stad har mot universitetet riktat krav på bidrag till stadens kostnad för iordningställande av vissa gator invid universitetets institutioner. Rättsförhållandena på detta område ha icke reglerats enligt därom gällande bestämmelser, väsentligen på grund av de invecklade ägande- och nyttjanderättsförhållandena. Den 24 januari 1936 uppdrog Kungl. Maj:t därför åt kammarrådet Grönvall att verkställa utredning angående frågans rättsliga läge och föra förhandlingar i ämnet med staden. Sedan Grönvall inkommit med redogörelse för vad som vid utredningen framkommit och med vissa förslag till utvidgning av förhandlingsuppdraget, återkallade Kungl. Maj:t Grönvalls uppdrag och bemyndigade i stället chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla ovannämnda sakkunniga för utredning angående universitetets markbehov och därmed sammanhängande frågor. Då de sakkunniga i sitt förutnämnda betänkande den 27 februari 1939 av olika skäl icke upptagit frågan om gäldandet av gatukostnader m. m., uppdrog Kungl. Maj:t den 11 juli 1941 åt Grönvall att verkställa eventuellt erforderlig ytterligare utredning angående denna fråga ävensom att med staden fullfölja förhandlingarna i ämnet och vad därmed ägde samband.

Till fullföljande av sitt uppdrag har utredningsmannen överlämnat en mellan honom för Kungl. Maj:t och kronan, å ena, och drätselkammaren i Lund för staden, å andra sidan, träffad villkorlig överenskommelse, vilken torde såsom bilaga 2 få fogas vid detta protokoll. Till belysande av överenskommelsens ekonomiska innebörd torde såsom bilaga 3 få vid protokollet fogas vissa av vederbörande stadstjänstemän avgivna yttranden i ärendet (jfr även bilaga 1).

Överenskommelsen förutsätter, att Helgonagård nr 1 överföres från kyrkofonden till universitetet, och utgör således ett led i de förut behandlade strävandena att sörja för universitetets utvecklingsmöjligheter. Överenskommelsen innebär i huvudsak följande.

Staten skall till staden utan ersättning och med full äganderätt överlämna all den staten tillhöriga, i Helgonagård nr 1 ingående mark, som enligt gällande stadsplan avses för gata eller annan allmän plats. Kostnaderna för iordningställandet av gator skola utgöras i enlighet med kungl. brev den 2 december 1881, sådant innehållet i detta brev — i överensstämmelse med av staden i senare tid tillämpad praxis — fastställts genom Kungl. Maj:ts dom den 30 januari 1939 i mål mellan enskild fastighetsägare och staden, med skyldighet för universitetet att omedelbart erlägga betalning för redan debiterade men ej guldna gatukostnader. Staden har dock påtagit sig att bidra

till täckandet av universitetets gatukostnader med 25 procent av dessa samt därjämte befriat universitetet från utgivandet av gatukostnadsersättning beträffande kvarteret Bispen (universitetsbiblioteket) samt kvarteret Botanicum (botaniska trädgården). Stadens bidrag till gatukostnaderna har bestämts med hänsyn till de allmännyttiga ändamål, som kvarterensmarken i universitetets eller landstingets hand skall tjäna, och den föreslagna befrielsen från gatukostnadsersättning för kvarteren Bispen och Botanicum har motiverats av att dessa områden hållas tillgängliga för allmänheten. Universitetet har beträffande kvarteret Botanicum dessutom förbundit sig att anordna viss ny förbindelse.

I överenskommelsen har särskilt beaktats frågan om fördelningen av kostnaderna för Tornavägen, därest densamma å viss sträcka mellan Getingevägen och Sölvegatan skulle komma att utföras i försänkt läge, vilket måhända kommer att finnas önskvärt för landstingets del. I dylikt fall skola kostnaderna för eventuellt av universitetet (landstinget) påkallade en eller två förbindelsebroar över den försänkta gatan gäldas av staden och markägaren till hälften vardera.

Staden skall vidare övertaga universitetets underhåll av planteringarna inom kvarteret Bispen (universitetsbiblioteket), tomten nr 12 inom kvarteret Sankt Peter (Sankt Petri kyrkogård) samt Lundagård och Tegnersplatsen med hänsyn till att dessa områden hållas tillgängliga för allmänheten på sådant sätt, att de kunna i viss mån jämsställas med stadens egna öppna platser av motsvarande art. Den årliga gatuskatten för dessa områden ävensom för kvarteret Botanicum skall jämväl upphöra att utgöras av universitetet.

Enligt § 8 i överenskommelsen skall densamma före den 1 juli 1943 godkännas såväl av stadsfullmäktige som av Kungl. Maj:t, och överenskommelsen är dessutom beroende av att Kungl. Maj:t meddelar beslut i de avseenden, som paragrafen i övrigt innehåller.

De ekonomiska konsekvenserna av överenskommelsen skulle för universitetets del enligt av universitetets drätselnämnd på grundval av utredningen i ärendet (jfr bilaga 3) gjorda beräkningar bli följande.

Vad först beträffar frågan om universitetets bestridande av gatukostnader framgår av § 5 av överenskommelsen, jämförd med den utredning, som ingår i handlingarna,

att kostnaderna för redan debiterade och ej guldna gatukostnader inom kvarteren Helgonagården, Saxo, Eskil och Absalon, beräknade till 18,635 kronor 62 öre, skola med 75 procent gäldas av universitetet eller med 13,976 kronor 75 öre, vilket belopp skall erläggas, så snart överenskommelsen blivit slutligt giltig;

att ännu icke debiterade belopp för andra (blivande) gator inom kvarteren Seminariet, Harjager, Vattentornet västra delen, Vattentornet östra delen, Eskil, Helgonagården och Absalon, beräknade till 218,600 kronor, likaledes skola med 75 procent gäldas av universitetet; ersättning härför, beräknad till 164,000 kronor, erlägges först i en framtid;

att kostnaden för vissa gator inom kvarteren Bispen och Botanicum skola helt bekostas av staden (för redan utlagda gator 15,966 kronor 19 öre och för ännu icke utlagda, 37,600 kronor),

att kostnaden för avsedd broförbindelse för Tornavägen, beräknad till 174,000 kronor, skall bestridas med 50 procent av universitetet eller med 87,000 kronor.

Såsom framgår av § 7 i överenskommelsen befrias universitetet från utgåvande av årlig gatuskatt beträffande gator inom kvarteren Sankt Peter, Universitetet, Lundagård och Lilla Torg samt Botanicum, nu beräknad till 498 kronor 21 öre.

Vidare skulle universitetet jämlikt § 6 under viss angiven förutsättning befrias från kostnader för underhåll och skötsel av planteringar och gångar inom kvarteren Bispen, tomten nr 12 inom kvarteret Sankt Peter samt Lundagård (kvarteren Universitetet och Lundagård samt Lilla Torg) ävensom Tegnérsplassen, häri inräknat renhållning (även snöskottning) samt bevattning och gatubelysning inom dessa områden. De underhållskostnader härför, som nu bestridas av universitetet och som skulle i fortsättningen åvila staden, hava beräknats till 6,000 kronor årligen.

Drättselnsämnden, i vars yttrande *större konsistoriet* har instämt, har understrukt den utomordentliga vikten av att universitetet förvärvar Helgonagård. Nämnden, som icke har något att erinra mot de i den preliminära överenskommelsen intagna bestämmelserna, tillstyrker, att densamma blir slutligt godkänd. Härvid måste emellertid iakttagas, att, då universitetet saknar medel till gäldande av ifrågakommande gatukostnader — beräknade till sammanlagt cirka 265,000 kronor, därav 13,976 kronor 75 öre förfallna till betalning — statsmedel måste anvisas för ändamålet. *Drätselnsämnden* har i detta sammanhang framhållit, att likviden för Helgonagårds överförande från kyrkofonden till universitetet icke bör utgå av universitetets tillgångar utan av statsmedel.

Kanslersämbetet för rikets universitet har ansett den föreslagna uppgörelsen vara av beskaffenhet att kunna från statens och universitetets synpunkt i huvudsak godtagas. Kanslern har liksom *drätselnsämnden* påyrkat, att eventuellt vederlag för Helgonagård utgår av statsmedel.

Byggnadsstyrelsen har ej funnit något att erinra mot den preliminära överenskommelsen. Styrelsen har ansett statens eftergifter enligt denna väl uppvägas av stadens medgivanden rörande gatuanläggningskostnader, gatuskatter m. m. I avsaknad av erforderliga sakuppgifter har styrelsen dock icke kunnat taga ställning till riktigheten av de siffermässiga beräkningarna i ärendet. *Länsstyrelsen i Malmö* och *statskontoret* ha icke funnit något att erinra mot den föreslagna överenskommelsen.

Lunds stadsfullmäktige ha genom lagakraftvunnet beslut den 28 november 1941 för sin del godkänt överenskommelsen.

I samband med den i det föregående omnämnda värderingen av Helgonagård ha *stadsfullmäktige* genom lagakraftvunnet beslut den 27 november 1942 medgivit, att överenskommelsen skulle få gälla även för det fall, att de delar av seminarietomten, som enligt gällande stadsplan utgjorde kvartersmark, icke för närvarande överfördes från kyrkofonden till statens allmänna fastighetsfond, delfonden för Lunds universitet.

Departement-
schefen.

Av den lämnade redogörelsen torde framgå önskvärdheten av att de märkfrågor, vilka röra Lunds universitet och Malmöhus läns landstings sjukvårdsinrättningar i Lund, åtminstone i viss utsträckning nu vinna sin lösning. I princip synes därvid den plan, som angivits i 1939 års sakkunnigutlåtande, vara lämplig. Det synes mig sålunda ofrånkomligt, att universitetet åter kommer i besittning av åtminstone delar av det s. k. södra sjukhusområdet eller Paradislyckan, men det synes mig icke nödvändigt att för närvarande taga ställning till huruvida universitetet skall övertaga även den norra delen av detta område med dess relativt nya och ändamålsenliga byggnader. Jag anser vidare riktigt, att de områden av Helgonagård, vilka redan upplåtits till universitetet och landstinget, bibehållas vid dessa upplåtelse samt att områdena nu mot vederlag till kyrkofonden föras över från denna till statens allmänna fastighetsfond, Lunds universitets delfond. Vad beträffar den till folkskoleseminariet upplåtna tomten, torde det icke vara lämpligt att redan nu reservera denna för utvidgning av sjukhusområdet, eftersom det icke kan komma i fråga att under överskådlig tid disponera den på tomten uppförda, jämförelsevis nya och ändamålsenliga byggnaden för annat ändamål än det nuvarande. Däremot anser jag i likhet med vad i värderingsärendet uttalats av Lunds stiftsnämnd och kammarkollegiet, att jämväl seminarietomten bör överföras mot vederlag från kyrkofonden till statens allmänna fastighetsfond och i anslutning till vad jag nyss anfört, till byggnadsstyrelsens delfond, i vilken de för de statliga seminarierna upplåtna fastigheterna ingå.

Beträffande storleken av det vederlag, som bör tillkomma kyrkofonden för de områden, vilka sålunda skulle tillföras statens allmänna fastighetsfond, finner även jag den senast verkställda värderingen ägnad att läggas till grund för beslut i ämnet. Värdet av den mark, som det här är fråga om, fränsett bibliotekstomten, har av värderingsmännen föreslagits till 900,000 kronor, därav 155,000 kronor skulle anses belöpa på seminarietomten och 745,000 kronor på den övriga mark, som ingått i värderingen och som skulle överföras till Lunds universitets delfond. Jag anser detta förslag kunna godtagas. Vederlaget för bibliotekstomten bör beräknas efter den utgående avgäldens kapitaliserade värde och därvid i enlighet med kammarkollegiets förslag bestämmas till 10,000 kronor.

I enlighet med vedertagen praxis vid försäljning av ecklesiastisk jord torde i förevarande fall värderingskostnaderna böra gäldas av övertagaren, statens allmänna fastighetsfond, och med ett till 1,600 kronor beräknat belopp i sin helhet föras på Lunds universitets delfond.

I detta sammanhang förordar jag, att Lunds stads anbud att försälja vissa områden om cirka 25,000 kvadratmeter à 2 kronor 50 öre per kvadratmeter, därvid staden bestrider all gatukostnad, godtages och att härför anvisas ett belopp av 62,500 kronor.

Jag har ansett önskvärt, att avtal nu kunde träffas med Fastighetsaktiebolaget Olshög-Fridhem om förvärv av den bolagets mark, som avses skola ingå

i universitetets område. På min anmodan ha värderingsmännen Grönvall och Nordström förhandlat i saken med en bolagets representant, men denne har förklarat bolaget icke vara villigt giva något försäljningsanbud. Under sådana förhållanden lär förvärv av sistberörda mark få ske genom expropriation; anslag för förvärvet torde dock icke nu böra äskas.

Vad sedan angår ovanberörda villkorliga överenskommelse med Lunds stad angående avstående av viss gatumark, gäldande av gatukostnader m. m., anser jag den godtagbar och tillstyrker, att överenskommelsen jämväl för statens del slutligt godkännes, vilket enligt § 8 i densamma skall ske före den 1 juli 1943. Därmed nödvändiggöres ett anslag av ett till 14,000 kronor avjämnat belopp för täckande av redan debiterade men ej guldna gatukostnader beträffande redan utförda gator utanför de vissa universitetsinstitutioner tillhörande tomterna.

Ett genomförande av vad jag här ovan föreslagit kommer att framdeles minska universitetets löpande stat, i det *dels* de årliga avgälder, som utgå för de till universitetet upplåtna områdena, bortfalla, *dels* universitetet får av landstinget uppbära de årliga avgälderna för de till landstinget upplåtna områdena, *dels ock* staden övertager vissa kostnader för vissa områden, tillgängliga för allmänheten m. m. från och med den 1 januari 1944. Då den ekonomiska regleringen mellan kyrkofonden och allmänna fastighetsfonden lämpligen bör anknytas till avgäldsåret — avgälderna betalas i december månad — komma verkningarna av nu avsedda transaktioner ej att i nämnvärd grad påverka universitetets budget för budgetåret 1943/44.

För den föreslagna överföringen av Helgonagårdsmarken från kyrkofonden till statens allmänna fastighetsfond torde riksdagens medverkan endast vara erforderlig i fråga om vederlaget. För förvärvet av den ecklesiastika och staden tillhöriga mark, som skall tillfalla universitetet, torde ett kapitalinvesteringsanslag av (745,000 + 10,000 + 1,600 + 62,500 =) 819,100 kronor böra anvisas. I anslagsbeloppet torde emellertid böra inräknas jämväl ovannämnda ersättning till Lunds stad för vissa gatukostnader eller cirka 14,000 kronor, varför anslaget bör uppföras med (819,100 + 14,000 =) 833,100 kronor. För förvärvet av folkskoleseminariets tomt torde böra anvisas ett investeringsanslag av 155,000 kronor; någon gatukostnadsersättning skall icke nu utgå beträffande denna tomt.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa

dels till *Förvärv av viss mark för Lunds universitets räkning* ett investeringsanslag av . . . . . kronor 833,100;

dels ock till *Förvärv av folkskoleseminariets i Lund tomt* ett investeringsanslag av . . . . . kronor 155,000.

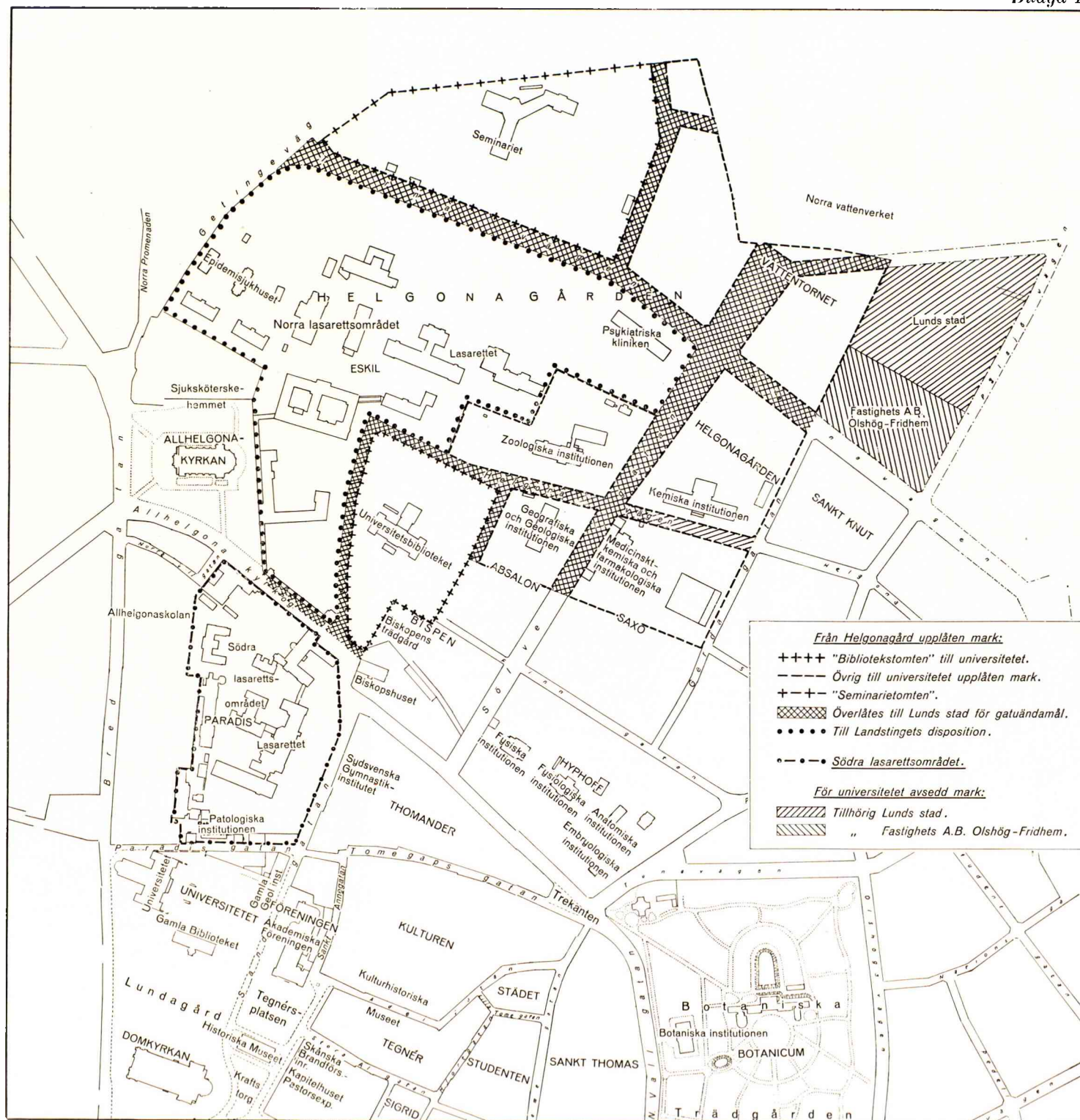
Kungl. Maj:ts proposition nr 275.

Vad departementschefen sålunda under punkterna 1—7 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gösta Malmberg.

Överenskommelse

mellan

Kungl. Maj:t och kronan samt drätselkammaren angående mark från Helgonagård m. m.

I ett av Kungl. Maj:t den 11 juli 1941 avgjort ärende angående upplåtelse till Lunds universitet av mark tillhörande Helgonagården nr 1 i Lunds stad m. m., hava kammarkollegium och statskontoret i gemensamt utlåtande den 27 juni 1941 anfört, bland annat: »Det syntes lämpligt, att universitetet nu i ett sammanhang förvärvade äganderätten till all Helgonagårds mark med undantag allenast av Biskopshusets och Allhelgonakyrkans tomtområden, men omfattande sålunda även vissa till landstinget och folkskoleseminariet i Lund upplåtna markområden». Med utgående från att Helgonagård nr 1 i huvudsakligen den omfattning, som ämbetsverken sålunda föreslagit, upphör att vara en kyrko-(biskopslöne-)fondens fastighet och i stället blir Lunds universitets egendom samt, i vad den utgör kvartersmark, disponeras för universitetsändamål eller för Malmöhus läns landstings sjukvårdsinrättningar samt, vad avser kvarteret Seminariet, tills vidare för nuvarande eller annat statligt ändamål, har mellan Kungl. Maj:t och Kronan genom undertecknad Grönvall, med anledning utav mig av Kungl. Maj:t den 11 juli 1941 meddelat uppdrag, å ena, samt Lunds stad genom dess drätselkammare, å andra sidan, träffats följande villkorliga:

Överenskommelse.

§ 1.

Mom. 1:o) Kronan överlåter till staden utan ersättning med full äganderätt all Kronan tillhörig, i Helgonagård nr 1 ingående mark, vilken, å härvid fogade kartbilaga¹ angiven med gul färg, enligt nu gällande stadsplan avsetts för gata eller annan allmän plats.

Den överlåtna marken, som av Kronan överlämnas fri från penningintekningar, tillträdes av staden,

i den mån marken redan är utlagd till avsett ändamål, så snart denna överenskommelse i enlighet med bestämmelserna i § 8 här nedan blivit slutligt giltig,

samt i övrigt så snart den behöver tagas i anspråk för det i stadsplanen avsedda ändamålet.

Skulle beträffande dylik mark vid tidpunkten för tillträdet gälla gentemot annan än Kronan viss redan nu upplåten nyttjanderätt, har staden att med nyttjanderättshavaren träffa särskild uppgörelse angående nyttjanderättens upphörande beträffande gatumarken.

Mom. 2:o) Universitetet förbinder sig att på sin bekostnad snarast möjligt efter det denna överenskommelse blivit slutligt giltig, anordna en ny för allmänheten avsedd grind i stängslet kring kvarteret Botanicum, ungefär mitt i detsamma östra kvarterslinje utmed Olshögsvägen.

¹ Finnes bland handlingarna i ärendet.

§ 2.

Staden bestrider ensam alla kostnader för den överlåtna markens laga avskiljande från stamfastigheten ävensom för lagfart å detta fång.

§ 3.

Därest mark, vilken genom denna överenskommelse överlåtes till staden, enligt blivande stadsplan skulle upphöra att utgöra gata eller annan allmän plats, skall äganderätten till dylik mark återgå till Kronan med skyldighet för Kronan att ensam svara för därvid uppkommande lagfarts- och andra kostnader.

§ 4.

Kronan och blivande ägare till kvartersmark utmed nu till staden överlåten gatemark befrias från utgivande av gatumarksersättning.

§ 5.

Ifråga om skyldighet för ägare till kvartersmark inom Helgonagård nr 1 att bidra till kostnader för iordningställandet av gator äro parterna ense om, att dessa kostnader skola utgöras i enlighet med Kungl. Maj:ts brev härom den 2 december 1881, sådant innehållet i detta brev — i överensstämmelse med av staden i senare tid tillämpad praxis — fastställts genom Kungl. Maj:ts dom den 30 januari 1939 i mål mellan enskild fastighetsägare och staden.

Under ovan angiven förutsättning att all mark till Helgonagård nr 1 med undantag av de två områden, av vilka det ena upplåtits för Allhelgonakyrkan, och det andra ingår i Biskopen anvisad boställsfastighet, upphör att vara en kyrko-(biskopslöne-)fondens fastighet och i stället blir Lunds universitets egendom samt, i vad den utgör kvartersmark, disponeras för universitetsändamål eller för Malmöhus läns landstings sjukvårdsinrättningar samt, vad avser kvarteret Seminariet, tills vidare för nuvarande eller annat statligt ändamål lämnar emellertid Lunds stad till förmån för Lunds universitet följande medgivanden.

1. Staden förbinder sig att bidra till täckandet av de universitetet i enlighet med ovanstående åvilande gatukostnaderna med 25 procent av dessa kostnader, dock med här nedan i punkt 2 angivna ytterligare modifikationer.

2. Staden befriar universitetet från utgivande av varje som helst gatukostnadsersättning, som eljest skulle beträffande kvarteren Bispen och Botanicum åvilat universitetet.

Därest Tornavägen å viss sträcka mellan Getingevägen och Sölvegatan skulle komma att utföras i försänkt läge, skall staden ensam vidkännas de kostnader beträffande gatan, som uppkomma härav, varjämte kostnaderna för eventuellt av universitetet påkallade en eller två förbindelsebroar över den försänkta vägen gäldas till hälften av staden och markägaren vardera. Tidpunkt för utförande av dylik broförbindelse äger universitetet ensam bestämma, men rörande beskaffenheten av broförbindelse skall särskild överenskommelse träffas mellan universitetet och staden.

3. Redan debiterade och ej guldna gatukostnader skola, med iakttagande dock av vad i föregående punkterna 1. och 2. stadgas, gäldas så snart denna överenskommelse blivit slutligt giltig.

Debiterat belopp för annan (blivande) gatukostnad skall gäldas,

därest det avser gatudel, som universitetet påkallat skola utläggas före det staden enligt stadsplanelagen är skyldig upplåta densamma för allmänt begagnande, så snart gatudelen färdigställts,

samt i övrigt så snart enligt stadsplanelagen skyldighet föreligger för staden att upplåta gatudelen till allmänt begagnande, dock att, därest Tornavägen utmed kvarteret Seminariet utföres i försänkt läge, den universitetet för sagda kvarter åbelöpande gatukostnaden icke skall gäldas förrän en broförbindelse över Tornavägen kommit till stånd.

Den part, som förskjutit kostnaderna för i punkt 2 avsedd broförbindelse, skall av motparten erhålla ersättning för på denne belöpande andel i kostnaderna för broförbindelsen, så snart densamma är färdigställd.

§ 6.

Staden förbinder sig att, räknat från och med det årsskifte, som inträffar närmast efter det denna överenskommelse blivit slutligt giltig, samt tillsvidare och med ett års ömsesidig uppsägningsrätt utan ersättning fullgöra universitetets underhåll av planteringar och gångar inom kvarteret Bispen, tomten nr 12 inom kvarteret Sankt Peter samt Lundagård (kvarteren Universitetet och Lundagård samt Lilla Torg) ävensom Tegnérplatsen, allt under förutsättning att dessa områden hållas tillgängliga för allmänheten i hudsakligen samma utsträckning som för närvarande.

Underhållet avser vidmakthållandet av nuvarande anläggningar efter i hudsak samma normer, som tillämpas beträffande stadens öppna platser av motsvarande art.

Stadens förevarande åtagande omfattar även erforderlig renhållning, däri inbegripet snöskottning, samt bevattning och gatubelysning inom områdena, men icke skötsel och vård av planen öster om universitetsbyggnaden eller övriga befintliga konstbyggnader, eller konstverk, minnesmärken och dylikt, ej heller vatten till universitetsfontänen.

Ändring av nu befintlig anläggning inom ifrågavarande områden får ej av staden vidtagas annat än efter särskild överenskommelse med universitetet.

§ 7.

Från och med den i § 6 ovan angivna tidpunkten skall universitetet åvillande, i Kungl. Maj:ts förberörda brev den 2 december 1881 avsedd årlig gatuskatt icke utgöras beträffande av universitetet ägd eller disponerad mark inom kvarteret Bispen, tomten nr 12 i kvarteret Sankt Peter, Lundagård (kvarteren Universitetet och Lundagård samt Lilla Torg) ävensom kvarteret Botanicum, allt så länge respektive område hålles öppet för allmänheten i hudsakligen samma utsträckning som för närvarande.

§ 8.

Denna överenskommelse skall anses hava till alla delar förfallit därest icke före den 1 juli 1943 dels överenskommelsen godkänts ej mindre av Lunds stadsfullmäktige genom beslut, som vinner laga kraft, än även av Kungl. Maj:t, dels ock Kungl. Maj:t meddelat beslut om att, i enlighet med vad ovan i § 5 anges, all till Helgonagård nr 1 hörande mark med undantag av de två där angivna områdena skall upphöra att vara kyrko-(biskopslöne-) fondens fastighet och i stället bliva Lunds universitets egendom samt, i vad

den utgör kvartersmark, disponeras för universitetsändamål eller för Malmöhus läns landstings sjukvårdsinrättningar samt, vad avser kvarteret Seminariet, tills vidare för nuvarande eller annat statligt ändamål.

Av denna överenskommelse äro två likalydande exemplar upprättade och växlade.

Lund den 5 september 1941.

Å drätselkammarens vägnar:

TORSTEN ANDRÉE.

Gösta Wetterlöf.

Bevittnas:

Folke Forsström.

Märta Adler.

Stockholm den 13 september 1941.

För Kungl. Maj:t och Kronan:

STEN GRÖNVALL.

Bevittnas:

H. Skotte.

Nils Edling.

Till Drätselkammaren i Lund.

I enlighet med kammarens anhållan av den 7 dennes angående utredning rörande kostnaderna för underhållet av vissa Universitetet tillhörande planteringar får jag härmed värdsamt överlämna en kostnadsberäkning, som uppgjorts med utgång från 1940 års avlöningsförhållanden och i jämförelse med vad vissa berörda områden kostat i underhåll den tid staden handhaft skötsel utav dem.

I beräkningen ingår icke någon kostnad för större omändringsarbeten eller för arbeten med trädplombering e. l. ej heller för nyanskaffning av bänkar o. l.

Kostnadsberäkning:

	för helt år beräknas un- derhållskost- naden till kronor
Anläggningarna å Lundagård, Universitetsplatsen samt södra delen av Tegnérsplatsen (de områden staden handhaft skötsel utav de senaste åren under tiden 15 mars—15 nov.)	4,200: —
Anläggningarna å tomt nr 12 inom kvarteret St. Peter	600: —
Anläggningarna kring Universitetsbiblioteket, kvarteret Bispen . .	1,200: —
Summa kronor	6,000: —

Lund den 29 augusti 1941.

OSCAR AHLSTRÖM.

Till Drätselkammaren i Lund.

Till stadsingenjörskontoret har överlämnats ett förslag till överenskommelse mellan Lunds stad och universitetet angående gatumark och gatukostnader å Helgonagård m. m. med anhållan, att kontoret måtte till drätselkammaren inkomma med en utredning angående de ekonomiska konsekvenserna av ifrågavarande avtal i vad det avser gatumark och gatukostnader och vad därmed sammanhänger.

I anledning härav får jag härmed värdsamt anföra följande:

1) Överlåtande till staden av gatumark. Marken har å härtill fogad karta, bilaga A, utmärkts med gul färg och utgöres av

	stadsägan 273 A om	857.3 kvm
del av	» 275 » . . . . . c:a	31,150 »
» »	» 276 »	630 »
» »	» 277 »	1,720 »
» »	» 278 »	45 »

Summa c:a 34,400 kvm.

Då Helgonagård nr 1 i sin helhet innehåller 304,160 kvm, utgör gatumar-ken 11.3 procent.

2) Kostnaden för första försättande i fullgott skick av gator. Ifrågavarande gator, angränsande universitetets områden, ha inlagts å den härtill bifogade kartan, bilaga B.

Kvarter och till detsamma angränsande gator	Kostnad åbelöpande kvarteret		Kostnad att påföras staden, 25 % resp. 100 %
	pr gata	summa	
1	2	3	4
a) Gator till vilka staden förbinder sig att bidraga till täckning av kostnaderna med 25 procent och som ännu icke debiterats eller guldits.			
<i>Kv. Seminariet.</i>			
Tornavägen	30,000:—		
Harjagersvägen	13,400:—	43,400:—	10,800:—
<i>Kv. Harjager.</i>			
Harjagersvägen	3,200:—		
Baravägen	3,200:—	6,400:—	1,600:—
<i>Kv. Vattentornet västra delen.</i>			
Baravägen	2,500:—		
Harjagersvägen	10,000:—		
Tornavägen	9,600:—		
Sölvegatan	9,100:—	31,200:—	7,800:—
<i>Kv. Vattentornet norra delen.</i> (Förvärfvas av staden)			
<i>Kv. Vattentornet östra delen.</i>			
Ny gata	6,400:—		
Sölvegatan	8,400:—		
Tornavägen	8,900:—	23,700:—	5,900:—
<i>Kv. Eskil.</i>			
Tornavägen	40,000:—		
Sölvegatan	15,900:—		
Helgonavägen	23,200:—	79,100:—	19,800:—
<i>Kv. Helgonagården.</i>			
Tornavägen	9,100:—		
Sölvegatan	15,700:—	24,800:—	6,200:—
<i>Kv. Absalon.</i>			
Helgonavägen	5,700:—		
Helgonabacken	4,300:—	10,000:—	2,500:—
Summa		218,600:—	54,600:—
b) Gator, gränsande till kvarteren Bispen och Botanicum, för vilka kostnaderna helt påföras staden och som ännu icke debiterats eller guldits.			
<i>Kv. Bispen.</i>			
Helgonavägen	17,500:—		
Helgonabacken	7,900:—	25,400:—	25,400:—
<i>Kv. Botanicum.</i>			
Kapellvägen	12,200:—	12,200:—	12,200:—
Summa		37,600:—	37,600:—

Kvarter och till detsamma angränsande gator	Kostnad åbelöpande kvarteret		Kostnad att påföras staden, 25 % resp. 100 %
	pr gata	summa	
1	2	3	4
c) Redan debiterade och ej guldna gatukostnader, till vilka staden förbinder sig att bidraga till täckning av kostnaderna med 25 procent.			
<i>Kv. Helgonagården.</i>			
Gerdagatan	4,182: 11		
Helgonavägen	5,453: 54	9,635: 65	2,408: 91
<i>Kv. Saxo.</i>			
Helgonavägen	5,605: 20		
Gerdagatan	3,268: 93	8,874: 13	2,218: 53
<i>Kv. Eskil.</i>			
Helgonavägen	36: 14	36: 14	9: 03
<i>Kv. Absalon.</i>			
Helgonavägen	89: 70	89: 70	22: 40
Summa		18,635: 62	4,658: 87
d) Redan debiterade och ej guldna gatukostnader, avseende kvarteret Bispen och Botanicum, för vilka kostnaderna helt påföras staden.			
<i>Kv. Botanicum.</i>			
Tunavägen	5,680: 80		
Olshögsvägen	10,285: 39	15,966: 19	15,966: 19
Östervångsvägen			
Summa		15,966: 19	15,966: 19

c) Kostnader för utförande av Tornavägen i försänt läge samt två förbindelsebroar däröver.

Försänkning av Tornavägen.

Jordschaktning, 30,000 kbm å 5:—	150,000:—
Släntbeklädning, 4,500 kvm å 1:25	5,625:—
Omläggning av vattenledning, 350 m å 23:—	8,050:—
Diverse och oförutsett	8,325:—
	Summa 172,000:—

Vägportar.

A-pris: *Underbyggnad*

Landfästen	36,000:—	
Mellanpelare	9,600:—	
Diverse och oförutsett	4,400:—	50,000:—

Överbyggnad

Längs- och tvärbalkar	5,000:—	
Broana	26,000:—	
Beläggning å kör- och gångbana	2,200:—	
Diverse och oförutsett	3,800:—	37,000:—

Summa 87,000:—

Totalkostnad: 2 st vägportar å 87,000:— kronor 174,000:—

¹ Beloppet är av stadsingenjörskontoret debiterat men räkning har ännu ej utfärdats.

3) Årlig (ständig) gatuskatt, karta bilaga C.

a) Kvartersmark och gator, för vilka ständig gatuskatt nu utgår men föreslås icke vidare utgå.

Kv. Sankt Peter, tomt nr 12.

Bredgatan	13: 92		
Sankt Petri Kyrkogata	14: 04		27: 96

Kv. Universitetet, Lundagård samt Lilla Torg.

Paradisgatan	38: 34		
Sandgatan	68: 05		
Kyrkogatan	56: 97		163: 36

Kv. Botanicum.

Tunavägen	53: 05		
Olshögsvägen	} 121: 38		
Östervångsvägen			
Östra Vallgatan	16: 39	10: 28	132: 46
	105: 79		306: 89
	Summa		498: 21

b) Kvartersmark och gator för vilka ständig gatuskatt kommer att utgå efter färdigställandet men föreslås påförd staden.

Kv. Botanicum.

Kapellvägen			30: —
-------------------	--	--	-------

Kv. Bispén.

Helgonavägen	65: —		
Allhelgona Kyrkogata	20: —		
Helgonabacken	30: —		115: —
	Summa		145: —

Sammanfattning.

Förslag till överenskommelse mellan Lunds stad och universitetet angående gatumark och gatukostnader m. m. medför för staden utgifter eller minskade inkomster till följande belopp:

Företag	Vid tidpunkten för överenskommelsens ikraftträdande	Framdeles
Gatumark	—	—
Gatuanläggningskostnader till vilka staden bidrager med 25 proc.	4,658: 87	54,600: —
Gatuanläggningskostnader vilka staden helt gäldar	15,966: 19	37,600: —
Kostnader för Tornavägens sänkning	—	172,000: —
Kostnader för 2 st. broförbindelser över Tornavägen (halva kostnaden)	—	87,000: —
Summa kronor	20,625: 06	351,200: —
Ständig gatuskatt (årlig inkomstminskning)	498: 21	145: —

Lund den 16 oktober 1941.

AND. E. ANDERSSON.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
1. Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka	1
2. Fullföljande av universitetsbibliotekets i Uppsala om- och tillbyggnad m. m.	3
3. Utförande av vissa underhållsarbeten vid serafimerlasarettet	5
4. Ombyggnad av paviljong I vid akademiska sjukhuset i Uppsala	7
5. Vissa byggnadsarbeten vid tekniska högskolan Stockholm	22
6. Ombyggnad av maskinhallen i institutionen för kemisk teknologi vid Chalmers tekniska högskola	26
7. Vissa markfrågor vid Lunds universitet	28
a. Utredning om universitetets markbehov m. m.	29
b. Framställningar om markförvärv för universitetets räkning	33
c. Fråga om gäldande av vissa gatukostnader m. m.	37
Bilaga 1	—
» 2	43
» 3	47
